

Helena Köckritz-Korhonen

**YKSILÖLLISEN MORSIUS- JA
KASTEPUVUN
SUUNNITTELU JA TOTEUTUS
KIERTOTALOUSHENGESSÄ**

Opinnäytetyö

Muotoilija

Muoti ja puvustus

2021

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Muotoilija (AMK)
Tekijä	Helena Köckritz-Korhonen
Työn nimi	Yksilöllisen morsius- ja kastepuvun suunnittelu ja toteutus kiertotaloushengessä
Toimeksiantajat	Juuli Hansén ja perhe Korhonen
Vuosi	joulukuu 2021
Sivut	76 sivua, liitteitä 5 sivua
Työn ohjaaja	Muotoilun lehtori Seija Kiuru-Lavaste

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli suunnitella ja valmistaa yksilöllinen morsius- ja kastepuku kiertotaloushengessä asiakkaille. Työn toimeksiantajia olivat Juuli Hansén ja perhe Korhonen. Työssä ilmenee, miten tilaustöitä tehdessä alkuperäiset suunnitelmat voivat muuttua ja suunnittelijan tulee kyetä sopeutumaan niihin.

Suunnittelutyötä inspiroi käytettävissä olevien materiaalien, arvojen ja perinteiden jatkuvuus. Morsiuspuvun suunnittelua ja valmistusta ohjasi asiakkaan kummitädin 25 vuotta vanha hääpuku ja sen osien hyödyntäminen. Kastepuvun suunnittelussa ja valmistuksessa perhe toivoi käytettävän morsiuspuvuista jäljelle jääneitä materiaaleja.

Työ oli produktiivinen, ja tutkimusmenetelminä käytettiin haastatteluja, havainnointia ja erilaisia dokumentteja. Suunnitteluprosessia ohjasi Jo Kallalin ja Jane Lambin (1992) kehittämä vaatesuunnittelun kehysmalli (FEA), jonka Ritva Koskennurmi-Sivonen on suomentanut TIE-malliksi. TIE-mallissa korostuvat esteettisyys, ilmaisevuus ja toiminnallisuus. Lisäksi työssä perehdyttiin morsius- ja kastepukujen historiaan kiertotalousajatteluun peilaten sekä sovellettiin Gradova ja Gutinan pukusuunnittelun lainalaisuuksia.

Prosessin tärkeimpiä saavutuksia olivat asiakkaiden tarpeita, arvoja ja perinteitä kunnioittava suunnittelu ja toteutus kiertotaloushenkeen perustuen. Työn tuloksena syntyi kaksi uutta yksilöllistä arvotuotetta: morsius- ja kastepuku, joihin liittyy perheen historiaa esteettisyydestä ja ilmaisevuudesta tinkimättä. Toiveena on, että opinnäytteen lukijat innostuisivat ja inspiroituisivat lukemastaan sekä näkisivät aiheen mielenkiintoisena ja ekologisena vaihtoehtona teollisesti tuotetuille juhlavaatteille.

Asiasanat: morsiuspuku, kastepuku, kiertotalous, FEA-malli

Degree	Bachelor of Culture and Arts
Author	Helena Köckritz-Korhonen
Thesis title	A unique wedding dress and christening gown: design and implementation in the spirit of recycling
Commissioned by	Juuli Hansén and Family Korhonen
Time	December 2021
Pages	76 pages, 5 pages of appendices
Supervisor	Senior Lecturer Seija Kiuru-Lavaste

ABSTRACT

The goal of this thesis was to design and manufacture a unique bridal dress and a christening gown for customers the spirit of recycling. The commissioners of the work include Juuli Hansén and the Family Korhonen. While working on a customized project, it became clear that original plans may change, and the designer should be able to adapt to them.

The design is inspired by the continuity of materials, values, and traditions. The design and manufacture of the bridal dress was influenced by the customer's godmother's 25-year-old wedding dress and the utilization of its parts. In the design and implementation of the christening gown, the family's wish was to reuse left-over materials from bridal dresses.

The work was productive, and the research methods included interviews, observation, and various documents. The design process was guided by a framework for clothing design (FEA) developed by Jo Kallal and Jane Lamb which was translated into Finnish by Ritva Koskennurmi-Sivonen. The model is called the TIE model. The TIE model emphasizes aesthetics, expressiveness, and functionality. In the project, the history of bridal and christening gowns was studied in respect to circular economy. Gradova and Gutina's rules of costume design were applied.

Among the most important achievements of the process were design and execution according to the customer's needs, values and, traditions in the spirit of circular economy. The work resulted in the creation of two new personalized high-value products: a bridal dress and a christening gown involving family history without compromising aesthetics and expressiveness. The author's wish is that the readers of this thesis would get excited and inspired by it, as well as perceive the subject as an interesting and ecological alternative for industrially produced party clothes.

Keywords: wedding dress, christening gown, circular economy, FEA model

KÄSITTEET

Brokadi / Brocade

Alkuaan metallilangalla, nykykielessä myös muuten kirjailtu iso- ja loisteliaskuvioinen jakardikangas. (Kielitoimiston sanakirja 2021; MOT Kielipalvelu 2021).

Elinkaariajattelu / Lifecycle thinking

Tuotteen kokonaisvaltaisen elinkaaren huomioonottaminen jo suunnittelua edeltävässä vaiheessa sisältäen myös vaiheen, jossa tuote siirtyy kuluttajana käsistä kierrättävän tahon käsiin (Kiertoou.eu 2021; MOT Kielipalvelu 2021).

Esteettisyys / Aesthetic value

Visuaalisuus, visuaalinen, kauneus, kaunis (Suomisanakirja 2021; MOT Kielipalvelu 2021).

Harmonia / Harmony

Sopusointu, sopusuhtaisuus, tasapainoinen tila, yhteensopivuus (Kielitoimiston sanakirja 2021; MOT Kielipalvelu 2021).

Kestävä kehitys / Sustainable development

Tuotantoprosessien ja toimintamallien muuntuminen ekologisesti ja taloudellisesti kestäviksi (Kiertoou.eu 2021; MOT Kielipalvelu 2021).

Kierrätys / Recycling

Pääasiassa jälkihuolintavaiheeseen liittyvä tuotteiden uudelleenkäyttöön saattaminen (Kiertoou.eu 2021; MOT Kielipalvelu 2021).

Kiertotalous / Circular economy

Talous, jossa hyödykkeiden arvo säilytetään mahdollisimman pitkään mm. kierrätyksen ja uudelleenkäytön avulla (Kielitoimiston sanakirja 2021; MOT Kielipalvelu 2021).

Palttina / Plain weave

Kankaan perussidos, jossa loimilangat menevät vuorotellen joka toisen kudelangon yli ja ali, palttinasidos (Kielitoimiston sanakirja 2021; MOT Kielipalvelu, 2021).

Plastinen / Plastic

Veistoksellinen, liikkeestä: sulava, kaunis (Suomisanakirja 2021; MOT Kielipalvelu 2021).

Proto / Prototype

Alku-, perusmuoto, malli, esikuva, koekappale (Kielitoimiston sanakirja; MOT Kielipalvelu, 2021).

Satiinisidos / Satin weave

Kankaankudonnassa perussidos, jossa loimi- t. kudelankojen pitkät, tiiviisti rinnakkaiset lankajuoksut antavat kiiltoa kankaaseen, satiini (Kielitoimiston sanakirja 2021; MOT Kielipalvelu, 2021).

Second-hand

Käytetty, aiemmin omistettu, ei uusi; käytettyä tavaraa myyvä (Suomisanakirja, 2021).

Sorsetti / Georgette

Eräs tiukkakierteistä langasta kudottu kovan tuntuinen rosopintainen kangas (Kielitoimiston sanakirja; MOT Kielipalvelu, 2021).

Uudelleenkäyttö / Reuse

Jätteeksi muuttunut tuote voidaan hyödyntää ja käyttää uudelleen sellaisenaan, samaan käyttötarkoitukseen, johon se on alun perin suunniteltu (Lassila & Tikanoja 2011; MOT Kielipalvelu 2021).

Vaateparsa / Set of clothes

Puku, asu, vaatetus (varsinkin sen kuosia ajatellen) (Kielitoimiston sanakirja 2021; MOT Kielipalvelu, 2021).

Volyymi / Volume

Tilavuus, laajuus; määrä, paljous (Kielitoimiston sanakirja; MOT Kielipalvelu, 2021).

Ylijäämä / Leftover

Minkä tahansa tuotannon vaiheen ylijäämä (Kierto.eu 2021; MOT Kielipalvelu 2021).

SISÄLLYS

KÄSITTEET

1	JOHDANTO	8
2	YHTEISTYÖN LÄHTÖKOHTA	9
2.1	Asiakas ja toimeksianto	9
2.2	Opinnäytetyön tavoite	9
3	TUTKIMUSASETELMA, -MENETELMÄ JA SUUNNITELLULLINEN OTE	10
3.1	Käsitekartta	10
3.2	Viitekehys	11
3.3	Tutkimuskysymykset	12
3.4	Aikaisemmat tutkimukset	13
3.5	Tutkimusaineiston tiedonkeruumenetelmät	14
3.6	Vaatesuunnittelun kehysmalli	15
4	MORSIUPUVUN SUUNNITTELUN TAUSTATUTKIMUS	17
4.1	Tekstiilien kiertotaloudesta – kierrätyksen ja kiertotalouden ero	17
4.2	Tuotteen elinkaaren pidentäminen kiertotaloudessa	19
4.3	Tekstiilijätteestä arvotuotteeksi	20
4.4	Historiakatselmus morsiamen pukeutumisesta Suomessa	20
4.5	Gradovan ja Gutinan pukusuunnittelun lainalaisuuksien ja ilmaisukeinojen hyödyntäminen morsiuspuvun suunnittelussa	26
4.5.1	Puvun muoto	26
4.5.2	Mittasuhteet ja propositio	30
4.5.3	Linjat ja linjakompositio	32
4.5.4	Materiaalit	32
5	YKSILÖLLISEN MORSIUSPUVUN SUUNNITTELU JA VALMISTUS ASIAKKAALLE KIERTOTALOUSHENGESSÄ	33
5.1	Morsiamen toiveiden kartoitus	33
5.2	Hääpukuluonnokset	35

5.3	Kummitädin morsiuspuku suunnittelun lähtökohdaksi	36
5.4	Inspiraatiokuva: Uskelan ja Santa Maria sopra Minervan kirkko	39
5.5	TIE-mallin soveltaminen suunnitteluun.....	40
5.6	Materiaalien ja värien yhdistäminen	43
5.7	Kankaiden ompelutekniset kokeilut	44
5.8	Kaavoituksen suunnittelu mansikkaharsolla ja puvun valmistus	44
6	KASTEPUVUN SUUNNITTELUN TAUSTATUTKIMUKSET	48
6.1	Kaste	48
6.2	Kasteasujen historiaa Suomessa	49
6.3	Kymenlaakson museon kastepuvut vuosilta 1880–1940.....	53
6.4	Yksityishenkilöiden omistamat kastepuvut	55
7	KASTEPUVUN SUUNNITTELU JA VALMISTUS MORSIUSPUVUISTA JÄLJELLE JÄÄNEISTÄ MATERIAALEISTA	58
7.1	Materiaalien kartoitus ja mallin suunnittelu.....	59
7.2	Kastepuvun valmistus ja lopputulos	60
8	ARVOVAATTEIDEN PUHDISTUS JA SÄILYTYS.....	62
9	LUOTETTAVAVUUS.....	62
10	YHTEENVETO, JOHTOPÄÄTÖKSET JA ARVIOINTIA.....	64
11	POHDINTA.....	66
	LÄHTEET	69
	KUVALUETTELO	74
	LIITTEET	

Liite 1. Aikajana morsius- ja kastepuku

Liite 2. Morsiuspuvun työvaiheita

Liite 3. Kastepuvun päällyspuku tarlatanista, vuosi 1890

Liite 4. Morsiuspuvun hunnusta tehty kastepuku, vuosi 1942

Liite 5. Wreden -suvun kastepuku, vuosi 1900

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni käsittelee kahden erilaisen, mutta toisiinsa kiinteästi liittyvän juhlapuvun suunnittelun ja valmistuksen. Pukujen suunnittelun lähtökohtana on sama materiaali, arvot ja perinteet. Suunnittelu ja valmistus perustuvat vanhan morsiuspuvun uudelleenkäyttöön ja kierrätykseen. Morsiamelle tärkeän henkilön hääpuvun osia hyödynnetään uuteen morsiuspukuun. Valmistuksesta jäljelle jääneet materiaalit ja leikkuujäte hyödynnetään uuteen juhlapukuun, kastepukuun, jossa yhdistyvät näiden kahden puvun materiaalit ja tarinat.

Tavoitteena on havainnollistaa, että tekstiilien uusiokäytöllä, muokkaamisella ja kierrätyksellä voidaan saada aikaan uutta ja kaunista ilman, että esteettisyys, ilmaisevuus ja toiminnallisuus kärsivät. Suunnittelun ja valmistuksen lopputuloksina ovat morsiamelle ja perheelle valmistetut uudet juhlapuvut, joissa yhdistyvät perheen historia ja arvomaailma.

Suomalaisten morsiuspukujen historiaa tutkiessani hyödynsin oman sukuni hääpukuja esimerkkeinä hääpukumuodista eri vuosikymmeninä. Kyseiset puvut ovat edelleen käytettävissä, muokattavissa tai kierrätettävissä ja siten osana kiertotaloutta. Kastepukujen historian tutkiminen on esimerkki vaateen pitkästä elinkaaresta ja kestävästä kehityksestä. Yksityishenkilöiden hallussa olevia pukuja käytetään edelleen ja niiden säilyminen perustuu tunnearvoon, sukujen perinteisiin ja jatkuvuuden ylläpitoon. Museoitujen pukujen käyttö on päättynyt, mutta ne ovat osa suomalaista kulttuuriperintöä tarinoineen, ja säilyvät tutkimuskohteina tuleville sukupolville.

Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen, koska siinä pohditaan tekstiilituotannon aiheuttamia ympäristöongelmia. Kuluttajien asenteet ja arvot ovat avainasemassa kestäväen kehityksen edistämisen ja tekstiilijätteen vähentämisessä. Kuluttajien tietoisuus ja arvomaailma on muuttumassa kiertotaloushenkiseksi. Huoli ympäristöstä ja kuluttamisesta kasvaa. Kiertotaloushenkinen tekstiilien ja tuotteiden valmistus on eettinen valinta niin kuluttajille kuin tuottajille. Omalla esimerkilläni haluan olla osa kestävästä kehityksestä – pienillä teoilla on merkitystä.

2 YHTEISTYÖN LÄHTÖKOHTA

2.1 Asiakas ja toimeksianto

Opinnäytetyön lähtökohtana on asiakkaan tarve. Työn tilaaja on alusta alkaen ollut tietoinen suunnittelu- ja valmistusprosessin hyödyntämisestä opinnäytetyössä ja sitoutunut siihen. Tarvittavat materiaalikustannukset maksaa tilaaja, suunnittelu- ja valmistustyöstä ei makseta erillistä korvausta. Suunnittelu ja valmistus on materiaalilähtöistä ja asiakkaan toiveita toteuttavaa.

Olen aikaisemmin opiskelujeni aikana tehnyt projektityön yksilöllisen morsiuspuvun suunnittelusta vanhan hääpuvun osia hyödyntäen. Opinnäytetyöni on jatkumoa tehdylle projektityölle. Lopulliseen muotoonsa opinnäytetyön aihe täsmentyi, kun asiakas kertoi tulevasta perheenisäyksestä ja uudesta tarpeesta, kastepuvusta. Hän toivoi, että kastepuku toteutettaisiin kummitädin ja hänen omasta morsiuspuvustansa jääneistä materiaaleista, jolloin ne ovat läsnä kauan toivotun pienokaisen juhlapäivässä. Näin suunnittelun ja valmistuksen ympyrä sulkeutui ja opinnäytetyön aihe täsmentyi. (Liite 1.)

2.2 Opinnäytetyön tavoite

Opinnäytetyön tavoite on suunnitella ja valmistaa puvut kiertotaloushenkeä kunnioittaen. Työ on produktiivinen. Suunnitteluprosessissa käytetään vaatesuunnittelun kehysmallia tavoitteena valmistaa kaksi erilaista juhlapukua ja arvovaatetta, joilla on mahdollisuus pitkään elinkaareen sellaisenaan tai ne ovat muokattavissa uusiokäyttöön tai kierrätettävissä kokonaan uuteen tarkoitukseen. Oletettavaa on, että kastepuku säilyy sellaisenaan sukupolvelta toiselle. Tekstiilien kiertotalous esitellään pääpiirtein, suunnittelu- ja valmistusprosessi keskittyy tekstiilien uusiokäyttöön, muokkaukseen ja kierrätykseen. Valmistusprosessin painotus on työssä pienempi.

Työssä ilmenee, miten tilaustöitä tehdessä alkuperäiset suunnitelmat voivat muuttua. Suunnittelijan tulee kyetä mukautumaan ja joustamaan asiakkaan muuttuviin tarpeisiin. Suunnittelutyötä inspiroi käytettävissä olevien materiaalien, arvojen ja perinteiden jatkuvuus kolmessa sukupolvessa: täti/kummi – morsian/äiti – vauva. Valmistettavilla puvuilla on pienempi hiilijalanjälki kuin

valmisvaateteollisuuden tuottamalla hää- ja kastepuvuilla. Valmistus on ekologista ja eettistä.

Tavoitteena on myös yhdistää aiemmin opittua teoriaa ja käytäntöä, sekä lisätä ammattitaitoa. Opinnäytetyöllä osoitan osaamistani ja perehtyneisyyteni valittuun aiheeseen sekä kehitän osaamistani kohti yrittäjyyttä. Aihe on ajankohtainen, sillä kierrättäminen ja muokkaaminen tulevat olemaan yrittäjyydesäni punainen lanka. Haluan innostaa suunnittelijoita ja kuluttajia valitsemaan teollisesti valmistettujen pukujen sijaan eettisen ja ekologisen suunnittelun, ja osoittaa, että pienemmällä hiilijalanjäljellä, vanhoja arvoja kunnioittaen, esteettisyydestä tinkimättä, saa aikaiseksi kaunista ja arvokasta.

3 TUTKIMUSASETELMA, -MENETELMÄ JA SUUNNITELLULLINEN OTE

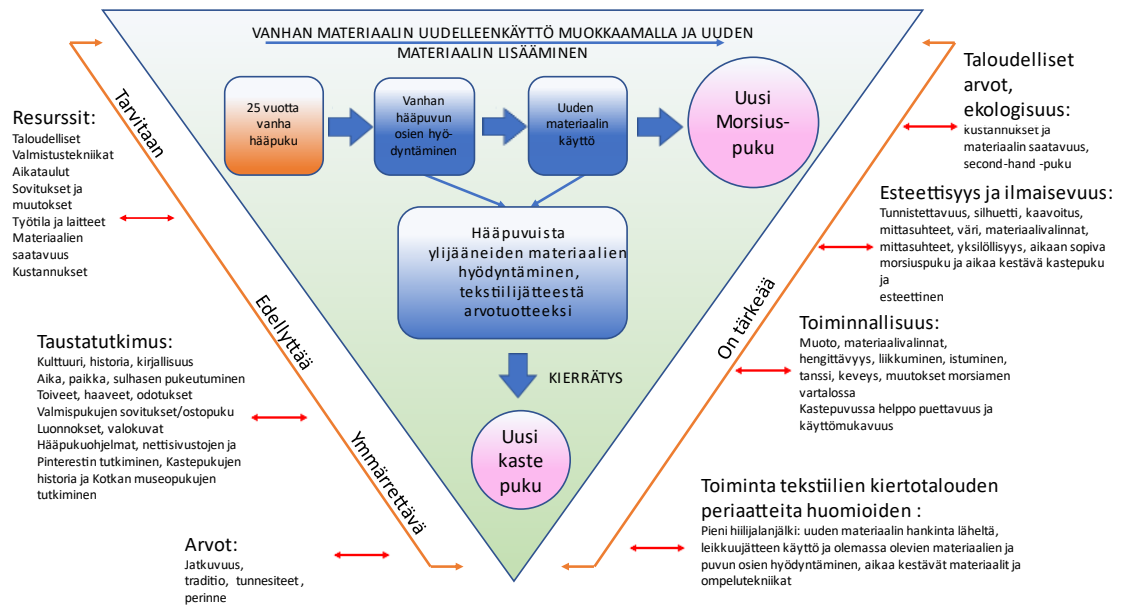
Tutkimuksen teoreettisia kehyksiä ovat käsitekartta ja viitekehys. Niiden avulla tutkitaan ja jäsennetään tutkittavan kohteen eri näkökulmia eri luokkiin tai teki-järyhmiin ja pohditaan näiden välisiä yhteyksiä ja merkityksiä. (Anttila 1996, 96.) Tutkimusote on laadullinen.

3.1 Käsitekartta

Käsitekartassa laitetaan käytännön käsitteet järjestykseen ja merkitään niiden väliset otaksutut vaikutussuunnat. Käsitekartta antaa suuntaviivoja aineiston ja havaintojen tekemiseen. Laaja-alaisimmat käsitteet kehystetään ja ne muodostavat käsiteryhmiä. Ryhmät yhdistetään toisiinsa vaikutussuuntaa osoittavilla nuolilla. Käsiteryhmien välillä suositellaan käytettäväksi linkkisanoja, verbejä, jotka muodostavat käsitteiden välille oletaman, hypoteesin. (Anttila 1996, 102.)

Käsitekartassa (kuva 1, sivulla 11) on ryhmitelty suunnitteluun vaikuttavia käsitteitä yläkäsitteistä alakäsitteisiin ja kuvattu niiden välisiä suhteita. Värit selkeyttävät kuvan luettavuutta ja näyttävät käsiteryhmit. Suunnittelutyön ja valmistuksen tuotos, hääpuku ja kastepuku, näkyvät kuvassa vaaleanpunaisina palloina. Käsitekartta hioutui muotoonsa, sillä työ sisältää kahden juhlapuvun suunnittelun ja valmistuksen. Yhdistävinä tekijöinä näille ovat materiaali ja sama asiakas. Prosessi on kuvattu kolmion sisälle ja tärkeimmät suunnitteluun

vaikuttavat yläkäsitteet kiertävät kolmiota jakautuen pienempiin alakäsitteisiin, jäsentäen ideointia, suunnittelua ja valmistusprosessia.

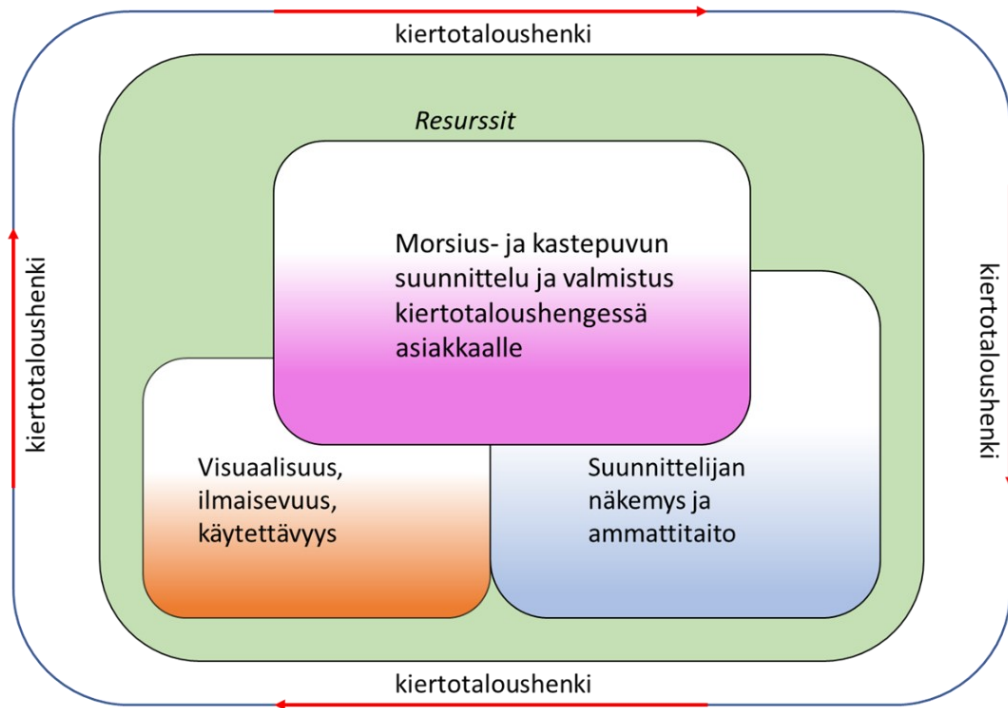
Kuva 1. Käsitekartta (Köckritz-Korhonen 2021)

Käsitekartassa (kuva 1) hypoteesit näkyvät seuraavasti. Suunnittelutyössä tarvitaan resursseja, edellytetään taustatutkimusta ja on ymmärrettävä asiakkaan arvot. Tärkeää on huomioida tekstiilien kiertotalouden periaatteet, toiminnallisuus, esteettisyys ja ilmaisevuus sekä taloudellisekologinen näkökulma niin asiakkaan kuin suunnittelijan kannalta toivotun lopputuloksen saamiseksi.

3.2 Viitekehys

Viitekehys on yleisasetelma tutkimusta yhdistävistä tekijöistä. Siinä toimitaan yleensä laaja-alaisilla asiakokonaisuuksilla ja toisiinsa liittyvillä tekijöillä. Viitekehys on visuaalinen, havainnollinen ja pelkistetty esitys tutkimuksen teoreettisista lähtökohdista. Hyvin tehty visuaalinen esitys on tiivistä sanallista esitystä ymmärrettävämpi ja paremmin hahmotettavissa. (Anttila 1996, 97.)

Viitekehyksellä (kuva 2, sivulla 12) havainnollistan suunnittelu- ja valmistusprosessia ohjaavia käsitteitä ja niiden välisiä suhteita. Tavoitteena on suunnitella ja toteuttaa kiertotaloushengessä asiakkaan toiveet täyttävä yksilöllinen morsius- ja kastepuku hyödyntäen olemassa olevan puvun osia ja materiaaleja, ostokankaita sekä kierrätysmateriaaleja. Kastepuku tehdään ainoastaan hyödyntämällä edellä mainituista puvuista jääneitä materiaaleja.

Kuva 2. Viitekehys (Köckritz-Korhonen 2021)

Viitekehysten keskiössä on tutkittava asia, johon limittyvät suunnittelu- ja valmistusprosessiin vaikuttavat keskeisimmät käsitteet. Resurssit tulee kartoittaa ennen projektiin lähtemistä ja tarkastaa prosessin aikana. Visuaalisuus, ilmaisevuus ja käytettävyys sekä suunnittelijan näkemys ja ammattitaito ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja vaikuttavat tuotteiden lopputulokseen. Käsitteiden keskinäinen hierarkia vaihtelee projektin eri vaiheissa. Kokoavana tekijänä on kiertotaloushenki.

3.3 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykset auttavat tutkimusongelmien ratkaisemisessa. Päättökysymyksellä haetaan vastauksia töiden tilaajien tarpeeseen. Alakysymysten tehtävinä on tarkentaa päättökysymystä.

Pääkysymys:

Miten suunnittelen ja valmistan yksilöllisen morsius- ja kastepuvun asiakkaalle kiertotaloushengessä?

Alakysymykset:

Miten hyödynnän morsiuspuvun suunnittelussa ja toteutuksessa olemassa olevan puvun osia ja materiaaleja?

Miten suunnittelen ja toteutan kastepuvun hääpukujen ylijäämämateriaaleista?

Pääkysymykseni keskittyy morsius- ja kastepuvun suunnitteluun ja valmistukseen, tarkoituksena kehittää ja osoittaa kerättyjen tietojen sekä taitojen soveltaminen käytäntöön. Alakysymykset keskittyvät morsius- ja kastepuvun suunnittelutyöhön ja valmistukseen vaikuttavien materiaalien hyödyntämiseen.

Työn tuloksia ovat yksilöllinen morsius- ja kastepuku kiertotaloushenki huomioiden.

3.4 Aikaisemmat tutkimukset

Löysin opinnäytetöitä morsiuspuvun suunnittelusta ja valmistuksesta, mutten opinnäytetyötä, jossa käsitellään morsiuspuvun suunnittelua ja valmistusta vanhaa pukua hyödyntäen. Hämeen ammattikorkeakoulusta valmistuneen Kirsi Yleniuksen opinnäytetyön (2012) ”*Muunneltavan morsiuspuvun suunnittelu*”, lähtökohtana on morsiuspuvun muunneltavuus ja monikäyttöisyys. Ylenius käsittelee osittain samoja morsiuspuvun käsitteitä, suunnittelun eettisyyttä ja toiminnallisuutta. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta valmistuneen Irina Torvisen opinnäytetyössä (2019) ”*Moniosainen muunneltava morsiuspuku*” käsitellään moniosaisen morsiuspuvun suunnittelua, valmistusta ja muunneltavuutta sekä perehdytään morsiuspukujen historiaan, yksilöllisen puvun suunnitteluun sekä morsiuspukutrendeihin.

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Paula Änäkkälän opinnäytetyöstä (2010) ”*Juhlapukumalliston suunnittelu ja toteutus T:mi Ateljé Anne K:lle*” löytyy yhteneväisyyttä uniikin juhlapuvun suunnittelusta ateljeetyönä sekä suunnittelun tavoitteiden asettamisesta. Savonia-Ammattikorkeakoulun Sini Kämäräisen opinnäytetyö (2011) ”*Kanssas Sun: Uniikki hääpuku- ja vihkisormuskoelma*” käsittelee morsiuspukumuotia, suunnitteluprosessia ja hääpukutrendejä. Hämeen ammattikorkeakoulun Niina-Maija Laurilan opinnäytetyössä (2013) ”*Mittatilausvaatteen valmistusprosessi*” sivutaan asiakaskohtaamista ja mittatilaustyön suunnittelua.

Kastepuvuista opinnäytetöitä löytyy vähän. Satakunnan ammattikorkeakoulun Marjo-Riitta Kartanon opinnäytetyössä (2016) *”Kirja suomalaisen evankelislu-terilaisen kirkon ja Väinölän suvun kastekulttuurista”* käsitellään kastetta ja kastepuvun historiaa.

Tekstiilien kiertotalous oli aiheena LAB-ammattikorkeakoulun Ruokamo, A. & Uunimäki, M. (2021) opinnäytetyössä *”Suunnittelijan opas kiertotalouden mukaiseen vaatesuunnitteluun”*, joka liittyy ”Telaketju 2 - Liiketoimintaa tekstiilien kiertotaloudesta” hankkeeseen. Oppaassa avataan suunnittelijan päätösten vaikutusta vaatteiden ja tekstiilien kiertotalouden toteutukseen antaen pohjatietoa kiertotalouden mukaiseen vaatesuunnitteluun.

3.5 Tutkimusaineiston tiedonkeruumenetelmät

Käytän suunnittelutyön laadullisina tiedonkeruumenetelminä haastatteluja, havainnointia ja erilaisia dokumentteja. Kanasen (2014, 27) mukaan tutkimusprosessin kohteena on tutkijaa kiinnostava ilmiö, joka voi olla uusi, selittämätön ja sitä halutaan ymmärtää. Ilmiön ongelmallistaminen edistää tutkimuksen etenemistä loogisena prosessina. Tutkimusprosessin tuotoksena syntyy opinnäytetyö. Tutkimuskysymyksiin vastaamiseksi kerätään aineistoa tiedonkeruumenetelmin, joita ovat havainnointi, haastattelut, dokumentit ja narratiivit eli kertomukset.

Kananen (2014, 90) jakaa tiedonkeruumenetelmät sekundäärisiin ja primäärisiin. Sekundäärisiä tiedonkeruumenetelmiä ovat erilaiset dokumentit, kuten kirjat, tutkimukset, kuvat. Primääriä tiedonkeruumenetelmiä ovat havainnot, haastattelut ja kyselyt.

Kananen (2017, 88, 131—133) kirjoittaa aineistonkeruun ja analysoinnin vuorottelusta. Aineistonkeruu ja analyysi ovat yleensä syklisiä, keruuta ja analyysikertoja voidaan toistaa useasti. Etukäteen ei voida tietää, mikä on riittävä tiedon määrä. Aineistonkeruumenetelminä voidaan pitää havainnointia, teema-haastattelua, audiovisuaalisia menetelmiä sekä dokumentteja, joita verrataan asetettuun tutkimuskysymykseen. Analysoinnissa saatua aineistoa ja tietoa joudutaan usein syventämään jatkokysymyksin hankkimalla uusi haastateltava tai keräämällä lisää aineistoa.

Hirsijärven (2001, 47) mukaan puolistrukturoitu haastattelu perustuu tarkoitusta varten luotuun lomakkeeseen, jossa samat kysymykset toistuvat, mutta haastattelija voi vaihdella kysymysten sanamuotoa, eivätkä vastaukset ole sidottu vastausvaihtoehtoihin. Puolistrukturoitu haastattelu on strukturoimattoman ja lomakehaastattelun välimuoto.

Puolistrukturoitua haastattelua käytän Kymenlaakson museon kokoelmakeskuksessa näyttelyistä vastaavan tutkijan, tekstiilikonservaattori Jaana Katajan tapaamisessa. Museon kokoelmissa on kymenlaaksolaisia kastepukuja noin sadan vuoden ajalta. Tapaamiseen luotu infokorttipohja toimii tietojen keruun lisäksi haastattelun runkona. Samaa menetelmää käytän tutkiessani yksityishenkilöiden omistamia kastepukuja.

Narratiivisessa tutkimuksessa erilaiset kertomukset tarkentavat ihmisten toimintaa ja ilmiöiden merkitysten rakennetta (Koppa 2019). Kastepukujen tutkimusaineistoa laajennan tutkimalla yksityishenkilöiden hallussa olevia kastepukuja käyttämällä laatimaani infokorttia. Kastepukujen tarinat koen tärkeäksi, sillä tarinat luovat puvuille arvoa.

3.6 Vaatesuunnittelun kehysmalli

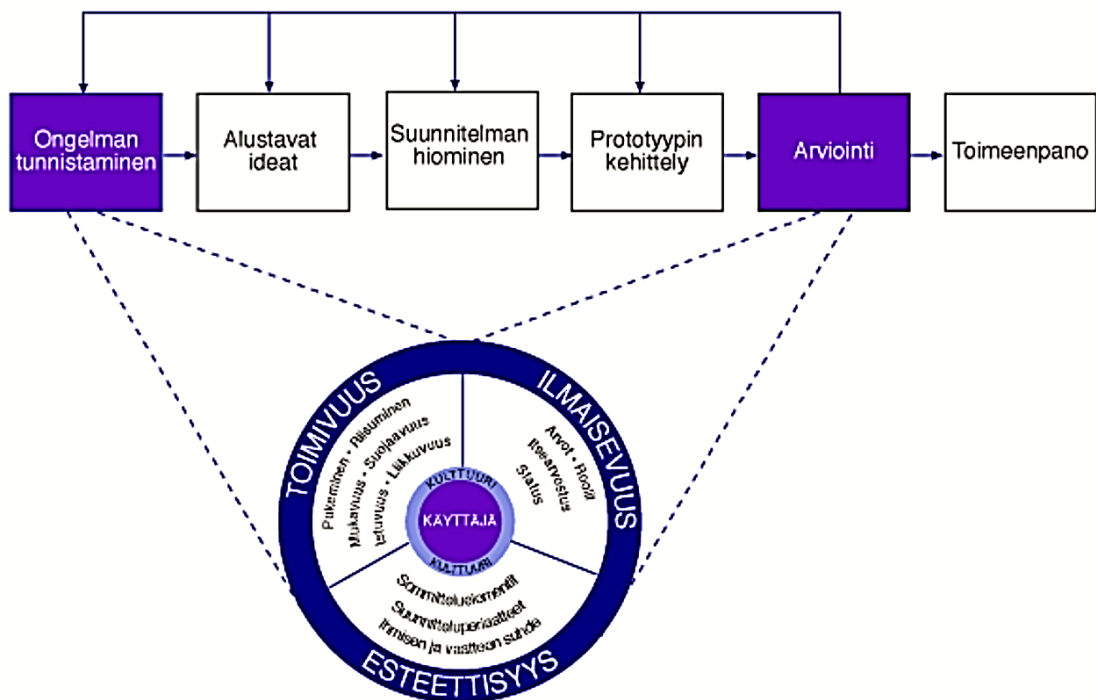
Suunnittelutyön tutkimusmenetelmänä käytetään yhdysvaltalaisen Jo Kallalin ja Jane Lambin kehittämää vaatesuunnittelun kehysmallia (kuva 3, sivu 16), jonka avulla saadaan vastaukset tutkimuskysymyksiin. Mallissa suunniteltavaa tuotetta katsotaan suunnittelijan näkökulmasta, käyttäjän ollessa suunnittelun keskiössä. Malli tuntuu sopivimmalta ja selkeimmältä ymmärtää sekä soveltaa.

Vaatesuunnittelun opiskelijoiden kouluttajina 1990-luvulla Kallal ja Lamb näkivät tarpeen suunnittelukehykselle, jota voitaisiin soveltaa minkä tahansa vaateen suunnittelulle, erityistarpeiden huomioimisen ollessa osa suunnittelukehystä. He kehittivät vaatesuunnittelun kehysmallin ongelmanratkaisutavaksi, jossa toiminnallista vaatesuunnittelua ei erotettaisi muotisuunnittelusta. (Lamb & Kallal 1992, 42.)

Vaatesuunnittelun kehysmalli soveltuu niin tavallisen vaatetuksen kuin erityisvaatetuksen suunnitteluun. Vaikka prosessikuvaus on suunniteltu sarjatuotantoon, se soveltuu myös yksilöllisen käsityön tuottamiseen mallikappaleen/prototyyppin kehittelyn kautta. Yksilöllinen käsityötuote tuotetaan vain kerran. Mallissa asiakas/käyttäjä on keskiössä kulttuurinsa ympäröimänä. Kulttuurisidonnaisuus vaikuttaa kuluttajan ja kulutustavaran välillä siihen, mikä on hyväksyttävää tai suotavaa vaatteiden kuluttamisessa. (Koskennummi-Sivonen 2002a.)

Vaatesuunnittelun kehysmalli soveltuu opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi. Suunnittelun lopputuotteet, kiertotaloushengessä tehtävät morsius- ja kaste-putvut ovat yksilöllisiä käsityötuotteita, ne voidaan lukea erityispuvuiksi tilaisuuden laadun sekä käyttötarkoituksen perusteella: häät ja ristiäiset.

TIE-mallissa (kuva 3) ilmaisevuus, estetiikka ja toimivuus ovat suunnitteluprosessin ytimessä. (Koskennummi-Sivonen 2002a.)

Kuva 3. TIE-malli ja prosessikaavio Ritva Koskennummi-Sivosen mukaan, Kallalin ja Lambin FEA-mallista (Koskennummi-Sivonen 2002b)

TIE-mallin kaavio kuljettaa suunnitteluprosessia eteenpäin ongelman tunnistamisesta toimeenpanoon saakka. Suunnitteluprosessiin kuuluu jatkuva arviointi suunnittelun eri vaiheiden (ongelman tunnistaminen, alustavat ideat, suunnitelman hiominen, prototyypin kehittäminen) välillä siirryttäessä seuraavaan

vaiheeseen. Mikäli arviointi ei edistä tai ratkaise toimeenpanoa ja lopullista tuotetta, palataan edelliseen vaiheeseen kartoittamalla aikaisemmin tehtyä vaihetta tai vaiheita, ja hankitaan lisätietoa ongelman ratkaisemiseksi. (Koskennurmi-Sivonen 2002a.)

Koskennurmi-Sivosen (2002a) TIE-mallissa vaatteiden ilmaisevuus (kuva 3, sivulla 16) tarkoittaa käyttäjän yhteyttä arvoihin, statukseen, rooliin ja itsetuntoon. Ominaista ovat symbolisten ja vuorovaikutuksellisten näkökulmien merkitys käyttäjälle. Ilmaisevuus ja esteettisyys käsittelevät vaatteiden välittämiä viestejä ja kauneudesta saatavaa mielihyvää. (Kallal & Lamb 1992, 43.)

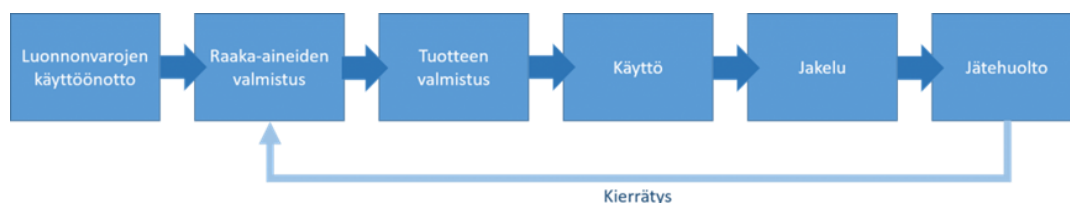
Esteettisyydellä (kuva 3, sivulla 16) tarkoitetaan silmin nähtäviä tekijöitä, joita pidetään käyttäjän kulttuurissa ihailtavina ja kauniina. Esteettisyys saavutetaan suunnittelussa suunnitteluperiaatteiden ja sommitteluelementtien kautta sekä ihmisen ja vaatteiden vuorovaikutuksesta. (Koskennurmi-Sivonen, 2002a.)

Toimivuus (kuva 3, sivulla 16) käsittää vaatteiden suunnittelussa huomioitavia käyttöominaisuuksia, kuten istuvuus, liikkuvuus, mukavuus, suojaavuus, puettavuus ja riisuttavuus. Eriolosuhteet korostavat käyttöominaisuuksien tärkeyttä. (Koskennurmi-Sivonen, 2002a.)

4 MORSIUPUVUN SUUNNITTELUN TAUSTATUTKIMUS

4.1 Tekstiilien kiertotaloudesta – kierrätyksen ja kiertotalouden ero

Termit kierrätys ja kiertotalous sekoittuvat usein. Kierrätyksellä (kuva 4) tarkoitetaan jättemateriaalin kierrättämistä uudeksi raaka-aineeksi hävittämisen sijaan. Kierrätyksessä erilaatuisten materiaalien vaihtelevuus vaikuttaa lopputuotteeseen, jolloin lopputuotteen laatu voi olla heikompi kuin alkuperäisen tuotteen.

Kuva 4. Materiaalin kierrätys (Piha 2018)

Kun kirpputorilla ostetaan tai myydään käytettyjä vaatteita kyseessä ei ole kierrätys vaan uudelleenkäyttö, joka puolestaan on kiertotaloutta. (Piha 2018.) Kiertotalous on meille tuttua maatalousyhteiskunnasta, jossa mitään ei heitetty pois, vaan kaikki hyödynnettiin (Kiertoon.eu s.a). Kuvassa 5 on esitetty, kuinka kiertotaloudessa tuotteen elinkaaresta tehdään suoran janan sijaan ympyrä (Piha 2018).

Kuva 5. Kuva kiertotaloudesta (Suomen Tekstiili & Muoti, 2018) muokannut (Köckritz-Korhonen 2021)

Kiertotaloudessa uudelleenkäyttö on kierrätyksestä kannattavampaa toimintaa. (Piha 2018.) Tekstiili- ja muotialalla on pitkät perinteet tuotannossa jäljelle jäävän leikkuujätteen hyödyntämiselle johtuen leikkuujätteen tasalaatuisuudesta. Tilanne on toinen kuluttajilta jäävien laadultaan erilaisten poistotekstiilien kohdalla. Niiden hyödyntäminen vaatii lajittelulta jatkojalostusta ja jatkojalostustekniikat vaativat vielä kehittämistä. (Suomen Tekstiili & Muoti 2018a.)

Kierrätettävää materiaalia on helpompi käsitellä mitä vähemmän siinä on erilaisia rakenneosia, komponentteja, jolloin hävikkiä pystytään minimoimaan. Suurimmat säästöt syntyvät, jos kierrätettävää jätettä ei synny lainkaan. Kannattamattominta on materiaalin polttaminen tai kaatopaikalle vieminen. (Kiertoon.eu s.a.) Kauta (2021) kirjoittaa Kymenlaakson Jätteen ottaneen varaslähdön poistotekstiilien keräyksessä ja lajittelussa yhdessä Parik ja Sotek -säätiöiden kanssa Kymenlaaksossa. Kierrätetystä poistotekstiilistä jalostetaan kierrätyskuitua esimerkiksi vaatteiden valmistukseen. Yhtiö on ollut vuodesta

2018 lähtien mukana Telaketju-hankkeessa, jossa kehitettiin kansallista tekstiilijätteen kierrätystä. Vuonna 2025 voimaan astuva jätelaki velvoittaa kunnat järjestämään poistotekstiilien lajittelun ja keräyksen.

4.2 Tuotteen elinkaaren pidentäminen kiertotaloudessa

Kiertotalous pyrkii säilyttämään tuotteet ja materiaalit mahdollisimman pitkään käytössä materiaalien uusiokäytön, kierrättämisen ja palveluiden avulla. Tuotteen elinkaari pitenee hyödyntämällä materiaaleja moneen kertaan pienenevien raaka-ainekustannusten, luonnonvarojen säästymisen ja uudenlaisten ansaintamallien avulla. (Suomen Tekstiili & Muoti 2017.)

Näitä ovat esimerkiksi tuotteiden vuokraus ja second-hand -liike, materiaalien hyödyntäminen muihin tuotteisiin, kuitujen hyödyntäminen raaka-aineeksi kemiallisten tai mekaanisten menetelmien avulla tai materiaalin hyödyntäminen valmistamalla muita tuotteita. Vaatetus- ja tekstiilialan yritykset kehittävät aktiivisesti kustannustehokkaampia ratkaisuja aikaisempaa parempaan tekstiilimateriaalien hyödyntämiseen tekstiili- ja muotialalla. Useat yritykset hyödyntävät kiertotalouden eri malleja rinnakkain. (Suomen Tekstiili & Muoti 2017.)

Kiertotalouden uusiin liiketoimintamalleihin kuuluvat tuotteisiin liittyvät palvelut, joissa tuotteiden myynnin sijaan myydään elinkaariratkaisua. Tässä tekstiilien käyttöikä pidentyy niiden ympärille liittyvien palveluiden avulla. Näitä ovat esimerkiksi tuotteiden huolto- ja korjauspalvelut sekä vuokraus. Elinkaariajatteluun sitoutunut asiakas maksaa tuotteen käytöstä, sitoutuu yritykseen sekä saa monipuolisempaa palvelua, jolloin yritysten tulee panostaa laadukkaisiin ja pitkäikäisiin tuotteisiin. (Suomen Tekstiili & Muoti 2018b.)

Linnemäki, Lyytinen ja Nurmi (2021) kirjoittavat kuluttajakäyttäytymisen muutoksesta hyödyntää vaatelainaamoja, niin arkeen kuin juhlaan. He jatkavat, että vaatteiden lainaaminen on kiertotalouden mukaista jakamistaloutta, ei kierrätystä. Kun käyttäjiä on monta, vaatteelle tulee enemmän käyttökertoja, joka on ekologista. Kaikkea ei tarvitse hankkia itselleen. Vaatelainaamot ohjeistavat myös kuluttajia oikeanlaiseen vaatehuoltoon, ettei vaatteiden puhdistus kuormittaisi ympäristöä.

4.3 Tekstiilijätteestä arvotuotteeksi

Keskittymällä vain tekstiilijätteen kierrättämiseen voi materiaalikiertojen nopeus ja kulutustahdin tarkastelu ja kritisointi unohtua, jolloin on mahdollista, että kiertotalous antaakin luvan kuluttaa ja tuottaa muotia nykyisellä tavalla. Tekstiilijätteen jatkuva kasvu kertoo järjestelmän tasapainottomuudesta. Tekstiilien kulutustottumustemme ja tarpeidemme tulee muuttua vaatteiden käyttöikä pidentäväksi, jolloin tuotanto ja kulutus tasapainottuvat paremmin. (Niinimäki 2018.)

Kiertotaloudessa suunnittelun tärkeys näkyy tuotteen kestävyudessa, korjattavuudessa ja muuntokelpoisuudessa, kun tiedetään, mitä tuotteelle tehdään, kun sen alkuperäiseen tarkoitukseen suunniteltu käyttö loppuu (Kierto.eu.s.a.) Parhaimmillaan kiertotaloudessa toisen jäte on toisen raaka-aine. Olemassa olevia materiaaleja hyödynnetään mahdollisimman hyvin ja tehokkaasti poistotekstiilejä kierrättämällä. Tekstiilituotannon ylijäämän hyödyntäminen korvaa neitseellisten raaka-aineiden käyttöä. (Suomen & Muoti 2018.)

Kiertotaloudessa on mahdollista lisätä jätteen arvoa suunnittelemalla ja hyödyntämällä korkeamman lisäarvon omaavia uusiotuotteita. Tämä vaatii erityisosaamista ja aikaa. Perinteisestä suunnittelutyöstä tämä toimintatapa poikkeaa siinä, että se lähtee jo olemassa olevasta, jäljelle jääneestä materiaalista, joka voi olla laadultaan haastavaa ja määrältään rajallista. Monet tekstiili- ja muotialan yrittäjät näkevät tämän mahdollisuutena, sillä kuluttajien määrät, jotka arvostavat ekologisuutta ja yksilöllistä designia, ovat nousussa. (Suomen Tekstiili & Muoti 2018b.)

4.4 Historiakatselmus morsiamen pukeutumisesta Suomessa

Tällä historiakatselmuksella tutkin suomalaisten naisten hääpukeutumisen historiaa, pukujen kierrättämistä, muokkaamista tai alkuperäistä käyttötarkoitusta. Yhdistän katselmukseen kuvaesimerkkeinä myös sukuni hääpukuja. Puvut ovat vuosilta 1939, 1963, 1968, 1992 ja 2004. Kaikki puvut ovat mittojen mukaan tehtyjä. Puvut on kuvattu nukan päällä, joten pukujen esteettisyys kärsii, mutta ne ovat tunnistettavissa omiin aikakausiinsa.

Suomessa 1700-luvun morsian meni yleensä naimisiin juhlapuvussa tai paikakakuntansa puvussa. Tumma, usein musta leninki alkoi yleistyä 1800-luvulla ollen sekä kirkko- että hääpuvun värinä. Musta vaatetus oli kallisarvoista, sillä luonnonväreistä mustan värin valmistaminen oli hintavaa sekä työlästä. Hääpuku kertoi kantajansa yhteiskunnallisesta asemasta. Puvut olivat yleensä ohutta villaa tai silkkiä. Naimisiinmenoa ilmennettiin erilaisilla asusteilla ja koruilla (kuva 6) ja puvun tuli olla käyttökelpoinen häiden jälkeen. Vain ylemmisäättyiset käyttivät valkoisia hääpukuja 1700- ja 1800-luvulla. (Kaunisto & Voutilainen 2012, 82.)

Kuva 6. Kuvakollaasi pyhäpukujen koristelusta hääpuvuksi (Köckritz-Korhonen 2020)

Rahvaalla ei aina ollut varaa mustiin pukuihin (Hintsanen 2020). Pappien puolisot toimivat usein morsiamien pukijoina ja lainasivat omia mustia vaatteitaan hääpuvuiksi (Kaunisto & Voutilainen 2012, 83). Myös leskivaimot saattoivat lainata korvausta vastaa morsiusvarusteita saadakseen lisäansioita (Pylkkänen 1982, 119).

Hääpuvuiksi yleistyivät 1800-luvulla värikkäät rahvaan puvut eli kansanpuvut hääkoristeineen ja kruunuineen (kuva 7, sivulla 22). Kansanpuvut hääpukuina hävisivät säätyrajojen poistuessa. Kansallispuukujen kokoaminen aloitettiin 1800-luvun lopulla ja lähtökohtana olivat kansan käyttämät juhla- ja pyhäpuvut. (Suomen käsityön museo s.a) Kansallispuuku on aina soveltunut hääpuvuksi (Aalto, Anttila ym. 2012). Vaaleat morsiuspuvut ja -hunnut yleistyivät porvariston ja rahvaan piirissä 1800–1900-luvun taitteessa (Kaunisto & Voutilainen 2012, 83).

Kuva 7. Kuvakollaasi pitopöydästä ja kruunuhäistä (Köckritz-Korhonen 2020)

Morsiuspuvun väri 1900-luvulla oli varsinkin kesähäissä valkoinen, kuten hääväenkin (kuva 8). Morsian erottui vieraista hunnun, kukkien ja usein paljetein koristellun värillisen vyön avulla. (Kaunisto & Voutilainen 2012, 88–89.)

Kuva 8. Morsian ja hääseurue 1920-luvulla valkoisissa vaatteissaan (Turun museokeskus s.a), muokannut (Helena Köckritz-Korhonen 2020)

Ensimmäinen maailmansota, naisten kansalaisyhteiskunta ja vuoden 1917 siviilivihkimislaki sekä Suomen sisällissota muuttivat yhteiskuntaa ja muodollista pukeutumista. Morsiuspukuina käytettiin parempia kävelypukuja. (Kaunisto & Voutilainen 2012, 88–89.)

Morsiuspuvun tuli 1920-luvulla hipoa vartalolinjaa, korostaa hoikkuutta ja vyötärölinja oli lantiolla. Rinnankaarta ei korostettu, ja helman tuli paljastaa sääret sekä kengät. Morsiuspukujen helma lähestyi nilkkoja 1930-luvulla, vuosikymmenen puolivälissä vyötärölinja nousi vyötärölle. Päätie avartui laskeutuen selkäpuolelle. Puvut olivat usein hihattomia ja laahuksellisia, koruksi yleistyivät pitkät helminauhat. Puvut olivat ohutta villaa tai mattapintaista silkkiä. Liukkaat

ja kiiltävät satiinit tulivat muotiin 1930-luvun lopulla. (Kaunisto & Voutilainen 2012, 89–91.)

Toisen maailmansodan aika 1940-luvulla ja sitä seurannut pula-aika johtivat kankaiden säännöstelyyn kangaskortein. Vanhoja perintöpukuja muokattiin uusiksi ja lainattiin. Vihkipukuina käytettiin yleisesti värillisiä leninkejä, kävely-pukuja pyhäpukuja ja lottapukuja. Morsiuspukujen (kuva 9, vasen)

Kuva 9. Aino-mummun häähäpuku vuodelta 1939 ja tyttärien puvut vuosilta 1963 ja 1968 (Köckritz-Korhonen 2021)

vyötärölinja nousi vyötärölle. Hartialinjaa ja lantiota korotettiin paperitoppauksin ja hihat levenivät ylhäältä. Morsiuspuku oli pitkä ja vartalonmyötäinen. (Kaunisto & Voutilainen 2012, 91–97.)

Vartaloa korostettiin uudella tavalla 1950-luvulla, jolloin käytettiin sekä pitkiä että lyhyitä, linjaltaan samanoloisia pukuja. Puvun päntie laajeni, rintoja korostettiin ja vyötäröä kavennettiin tiimalasimaiseksi uudestaan muotiin tulleella korsetilla. Puvut olivat yleensä valkoisia, myös vaaleita värejä käytettiin. Puvun hartialinja kapeni olkapäille pyörityen, helma oli laaja, pöyheä ja tuettu tyllillä. Naisellisuutta korostettiin pitsein, harsoin, kimonohihoin sekä hansikkain. Materiaaleina olivat puuvilla ja silkki, lisäksi käytettiin kiiltäviä synteettisiä kankaita. (Kaunisto & Voutilainen 2012, 91–97.) Keskimmaisessä äitini puvussa näkyy vielä 1950-luvun vaikutus (kuva 9).

Morsiuspukumuoti mullistui 1960-luvulla. Valkoisen morsiuspuvun ja hunnun merkitys väheni, tilalle tulivat värit ja kukkakuosit. Valkoinen väri oli neitsyyden ja puhtauden symboli ja menetti merkityksensä. Morsiuspuvun helma sai olla lyhyt tai pitkä, pitkään liiviin tai jakkuun saatettiin yhdistää mikroshortsit. Kankaita yhdisteltiin, kiiltävän kankaan päälle laitettiin kuviollista tai pilkullista pitsiä. Päälyyskangas sai ylittää puvun pohjakankaan. Morsiuspukumuoti oli innovatiivista ja rajoja rikkovaa. Aikakauden ikoninen koriste oli päivänkakkara. (Kaunisto & Voutilainen 2012, 97–99.)

Häät eivät olleet muodissa 1970-luvulla ja morsiuspuvut muuttuivat vaatimattomammiksi. Hihat olivat kiinteitä $\frac{3}{4}$ -pituisia tai korvattu kokonaan pitkillä hansikkailla. Pukujen vyötärölinja nousi rinnan alle ja miehustaa koristeltiin pienin röyhelöin. (Kaunisto & Voutilainen 2012, 97–99.) Vuoden 1968 morsiuspuvussa on tunnistettavissa alkava 1970-luku (kuva 9, oikea, sivulla 23). Vyötärölinjan on noussut rinnan alle ja miehustan yläosaa peittää röyhelö. Puvun hihat ovat kiinteät leveten alaspäin trumpettimaisiksi, hunttu on kiinnitetty poikkeuksellisesti hartioihin.

Häät tulivat jälleen muotiin 1980-luvulla ja morsiuspuvut olivat näyttäviä. Hameiden koko paisui romanttisten röyhelöiden ansioista suuriksi, esikuvana oli prinsessa Dianan morsiuspuku. Rusetit selässä, suuret puhvihihat ja laajat helmet veivät puvut tyyllisesti usean vuosisadan päähän. Vähemmän prinsessamaisissa morsiuspuvuissa käytettiin olkatoppauksia ja kiiltäviä kankaita. (Kaunisto & Voutilainen 2012, 100.)

Sarjavalmistesteisten ulkomaisten morsiuspukujen myynti Suomessa alkoi 1980-luvulla. Enimmäkseen Englannista, Tanskasta ja Ranskasta tulleita pukuja myivät lähinnä tavaratalot. Pienet muotiliikkeet myivät Italiasta ja Espanjasta tuotettuja hintavia uniikkipukuja. Kaisu Heikkilä Oy oli ainoa kotimainen sarjatuotantoisten hääpukujen valmistaja. Pukujen kankaat tilattiin ulkomailta. Laadukkaiden pukujen kohtuullinen hinta perustui oman tukkumyyntiryhmän toimintaan, joka pyrki toteuttamaan puvut rationaalisesti ja teollisia periaatteita noudattaen. Pukujen jälleenmyyntiä oli ympäri Suomea. (Heikkilä-Rastas 2002, 366.)

Kiiltävät paljettikoristeiset morsiuspuvut olivat muodissa 1990-luvulla. Hihat ulottuivat kädenselän päälle ja hameet olivat edelleen runsaita. Hameiden helmoissa niin kapeat halkiot kuin merenneitomalliset helmat alkoivat tulla muotiin. (Kaunisto & Voutilainen 2012, 100.) Vuodelta 1992 puku (kuva 10, vasen) on teetetty pienimuotoiseen vihkitilaisuuteen, mutta siinä on nähtävissä 1990-luvun siluetti. Tunikan hartialinjaa on korostettu olkatoppauksin ja pussihihin, niin hame kuin tunika kapenevat helmaa kohti.

Kuva 10. Aino-mummun tyttärentyttärien puvut vuosilta 1992 ja 2004 (Köckritz-Korhonen 2021)

Morsiuspuvut olivat 2000-luvulla hihattomia, ylhäältä kiinteästi istuvia, täyspitkiä sekä kellohelmäisiä. Pukujen veistokselliset ja elegantit linjat eivät vieneet huomiota kantajasta. Koristeluina käytettiin poimutuksia ja pliseerauksia. Värit palasivat takaisin joko koko pukuun tai värillisinä asusteina ja yksityiskohtina. (Kaunisto & Voutilainen 2012, 100.) Vuoden 2004 (kuva 10, oikea) morsiuspuvussa on aikakaudelle tyypillinen paljetein koristeltu korsetti. Hame on merenneitohelmäinen ja tukevaa morsiuksatiinia.

Suvun puvuissa on käytetty sorsettia, morsiuksatiinia, brokadia ja silkkiä. Puvut ovat väriltään luonnonvalkoisia, paitsi vuoden 1968 puku on puhtaan valkoinen ja siihen kuuluu huntu. Kahdessa ensimmäisessä puvussa, mummun ja vanhimman tyttären puvussa, on yhtäläisyyksiä. Kummankin puvun pitkissä hihoissa ovat kämmenselälle ylettyvät kolmionmalliset hihansuut ja pitkät nappirivit selässä ja hihoissa. Mummun asusteista hento, appelsiininkukkainen seppäle on ollut käytössä tyttärentyttärien hääkampauksissa.

4.5 Gradovan ja Gutinan pukusuunnittelun lainalaisuuksien ja ilmaisukeinojen hyödyntäminen morsiuspuvun suunnittelussa

Gradovan & Gutinan (1985, 9–10) mukaan pukujen suunnittelussa käytetään tiettyjä lainalaisuuksia ja ilmaisukeinoja. Puvun kompositiolla tarkoitetaan puvun sommittelua eri ilmaisukeinojen avulla taiteelliseksi kokonaisuudeksi. Taiteellinen kokonaisuus syntyy tietyistä muodon, tilan, väriyhdistelmien ja rakenteen rytmin välisistä suhteista. Puvun kokonaissommittelussa tärkeimmät suunnittelun osatekijät eli komponentit ovat muoto, mittasuhteet, siluetti, linjat, materiaalit, värit, rytmi, asusteet ja koristelu. Puvun ilmeen onnistuminen riippuu siitä, kuinka hyvin eri osat sopivat tyyllisesti yhteen. Jokaisella aikakaudella on omat esteettiset ihanteensa, jolloin eri komponentteja painotetaan eri tavalla. Hyvin suunniteltu puku on avain kantajansa sisäiseen ja ulkoiseen ilmaisuun.

Sommittelussa tulee osata erottaa tärkeä vähemmän tärkeästä, jossa auttaa yhden sommitellun tärkeimpiin perussääntöihin kuuluvan ”kolmen komponentin opin” hallitseminen, jolloin puvun sommittelusta tulee eheä ja ilmeikäs. Ilmeikkyys ja eheys kompositiossa saavutetaan selvästi erotettavilla kolmella perustilavuudella esimerkiksi päähine, yläosa ja hame tai yläosa, hame ja hiha. Sama sääntö koskee puvun värien käyttöä. Yhdistämällä kolmea väriä, saman värin kolmea lähekkäistä värisävyä tai käyttämällä vastavärejä saadaan kompositiosta ilmeikäs ja eheä. (Gradova & Gutina 1984, 9.)

Pukusuunnittelun ilmaisukeinoja ja lainalaisuuksia selvennän visuaalisesti tekemilläni morsiuspukujen kuvakollaaseilla. Kuvat on kerätty kaupallisilta verkkosivuilta ja niissä näkyy ajan morsiuspukutrendejä. Kuvien avulla esittelen omaa suunnitteluani koskevat tärkeimmät kokonaissommittelun osat eli komponentit, kuten puvun muoto, mittasuhteet, linjat ja materiaalit, joita pyrin huomioimaan.

4.5.1 Puvun muoto

Puvun perusmuodot

Puvun perusmuodot jaetaan neljään perusryhmään (kuva 11, sivulla 27): vaippamaiset, kauhtanamaiset, yksimittaiset ja kaksiosaiset perusmuodot.

Vaippamaiset vaatteet eivät korosta vartalon muotoja ja ovat leikkauksiltaan yksinkertaisia (kuva 11A). Kauhtanamaiset vaatteet (kuva 11B) ovat edestä avoimia ja tukipiste on olkapäävyöhykkeellä. (Gradova & Gutina 1985, 11.)

Kuva 11. Kuvakollaasi vaippamaisesta, kauhtanamaisesta, yksimittaisesta ja kaksiosaisesta morsiuspuvusta (Köckritz-Korhonen 2020)

Yksimittaisessa puvussa (kuva 11C) rakenteelliset rinta-, vyötärö- ja lantiovyöhykkeet saavat merkityksen. Kaksiosaisessa puvussa (kuva 11D) on vyötärösauma ja leikkaukset ovat monimutkaisempia, puku muodostuu yläosasta ja hameesta. (Gradova & Gutina 1985, 11.)

Tilavuusvaikutelman ja harmonian huomioiminen muodon suunnittelussa

Suunniteltaessa puvun perusmuotoa on huomioitava seuraavat perusominaisuudet: tilavuusvaikutelma, plastisuus, massiivisuus ja dynamiikka (kuva 12). Tilavuusvaikutelma määräytyy siitä, kuinka istuva ja vartalonmukainen puku on.

Kuva 12. Kuvakollaasi puvun tilavuusvaikutelmista ja harmoniasta (Köckritz-Korhonen 2020)

Väljillä puvuilla tilavuus on suuri, kiinteästi istuvilla pieni (kuva 10AB, sivulla 27). Tilavuuteen vaikuttaa myös vartalon ja puvun välinen harmonia, jolla tarkoitetaan vartalon ja puvun koon sopusuhtaista jäsentymistä puvun muotoihin ja koristeisiin sekä vartalon ja puvun väliseen kontrastiin eli vastakohtaisuuteen, jolloin puku rikkoo vartalon luonnolliset mittasuhteet (kuva 12CD). (Gradova & Gutina 1985, 12–14.)

Massiivisuus muodossa

Muotoilemalla pukua eri tavoin (kuva 13) se saadaan tuntumaan kevyemmältä tai raskaammalta tilavuuden pysyessä samana (Gradova & Gutina 1985, 14).

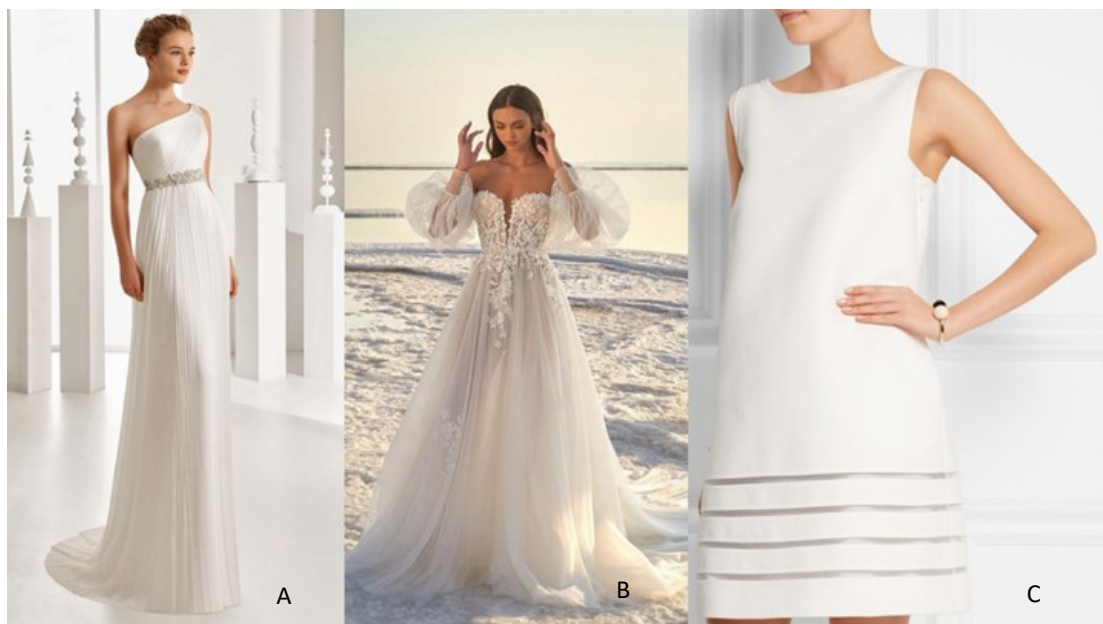

Kuva 13. Kuvakollaasi muodon massiivisuudesta (Köckritz-Korhonen 2020)

Linjakas ja pehmeä muotoilu keventää puvun muotoa (kuva 13A), kun taas jäykkä graafinen muotoilu (kuva 13B) luo raskaamman vaikutelman. Suorat, suljetut ja kuperat linjat tekevät puvusta raskaan näköisen (kuva 13B), kun taas koverilla ja avonaisilla linjoilla puku näyttää kevyeltä (13C). Massiivisuuden vaikuttaa olennaisesti kuvioiden suuruus (kuva 13B) sekä yksityiskohtien, kuten kauluksen, vyön ja taskujen koot (kuva 13D). Materiaalin rakenne ja väri vaikuttavat puvun keveyden tai raskauden vaikutelmaan. Karkea ja kohokuvioinen kangas luo raskaamman vaikutelman kuin sileä ja kiiltäväpintainen. (Gradova & Gutina 1985, 14.)

Plastisuus muodossa

Plastisuudella tarkoitetaan materiaalin pintojen ääriiviivojen muuttumista toiseksi (kuva 14). Kun ääriiviivat ja tasot vaihtuvat pehmeästi ja vähittäin (kuva 14 AB, sivulla 29), puhutaan muodon plastisuudesta. (Gradova & Gutina 1985, 15.)

Kuva 14. Kuvakollasi muodon plastisuudesta ääriiviivojen muuttuessa toiseksi pehmeästi. Vastakohtana plastisuudelle on jäykkä ja kulmikas muoto. (Köckritz-Korhonen 2020)

Plastisuuteen kuuluu puvun liikkuvuus vartalon mukana. Pehmeät muodot lisäävät plastisuutta, jäykät ja kulmikkaat muodot, jotka eivät myötäile vartaloa, eivät ole plastisia (kuva 14C). (Gradova & Gutina 1985, 15.)

Siluetti

Siluetilla esitetään puvun muotoa pelkistetyksi. Pukuhistoriallisesti kullakin aikakaudella on oma siluettinsa. Silueteilla on geometriset nimitykset: suorakaide, kolmio ja ovaali (ellipsi) siluetti. (Gradova & Gutina 1985, 17.) Ääriiviivojen muodostaessa keskenään kulman puhutaan kolmiomallisesta siluetista (kuva 15, sivulla 30), joka keventää vartaloa ja tekee siitä naisellisen siron (kuva 15A, sivulla 30). Se on muodoltaan suorakaidetta dynaamisempi. (Gradova & Gutina 1985, 17.)

Kuva 15. Kuvakollaasi kolmion mallisista silueteista (Köckritz-Korhonen 2020)

Hameen helma on yleensä kolmion kanta ja mitä leveämpi se on, sitä vakaammalle puku näyttää (kuva 15B). Helman ollessa kauempana maasta (kuva 15C), siluetti vaikuttaa epävakaammalta. (Gradova & Gutina 1985, 17.)

4.5.2 Mittasuhteet ja propositio

Pukujen eri osien perustana on ihmisvartalon sopusuhtaisuus. Vertaamalla puvun sekä vartalon mittoja ja tilavuuksia toisiinsa, saadaan määriteltyä puvun eri osien mittasuhteet toisiinsa nähden. Käden mitta ja tilavuus vaikuttavat hihan sopusuhtaisuuteen (kuva 16A, sivulla 31), vyötärölinjan paikka vaikuttaa puvun yläosan ja alaosan suhteeseen (kuva 16A-F, sivulla 31). Hameen sopu-suhtaiseen tilavuuteen (kuva 16BF, sivulla 31) vaikuttaa lantion ja vyötärön tilavuus. (Gradova & Gutina 1985, 19.)

Vartalon mittasuhteiden ja puvun eri osien välistä keskinäistä suhdetta kutsutaan propositioksi. Käytettäessä sommittelussa määriteltyjä suhteita tietoisesti, voidaan saavuttaa visuaalinen tasapaino, rauhallisuus, sulavuus tai äkillisen liikkeen vaikutelma. (Gradova & Gutina 1985,19.) Esimerkkinä olen merkinnyt muutamaan kuvaan, miten mittasuhteet ja puvun osat jakaantuvat (kuva16, sivulla 31).

Kuva 16. Kuvakollaasi puvun osien ja vartalon mittasuhteiden välisistä eroista (Köckritz-Korhonen 2020)

Luonnossa esiintyvä kultainen leikkaus on pukusuunnittelun olennainen osa. Puku vaikuttaa mittasuhteiltaan harmoniselta, kun puvun eri osat suhtautuvat toisiinsa kultaisen leikkauksen mukaan ollen lähellä vartalon luonnollista kokoa. Tyypillisiä kultaisen leikkauksen suhdelukuja ovat 3:5 (kuva 16E), 5:8, 8:13 ja niin edelleen. Naisen vyötärölinja jakaa vartalon kultaisen leikkauksen mukaisesti toimien puvun mittasuhteiden perustana. Rikkomalla puvun kultaista leikkausta, voidaan rikkoa puvun harmoniaa. (Gradova & Gutina 1985, 20.)

Kun puvun eri osat ovat mittasuhteiltaan vastakohtaiset eli kontrastiset, syntyy vaikutelma dynamisesta ja vartalon mittasuhteita rikkovasta muodosta. Ilmeikkäimpiä ovat jaolliset mittasuhteet, joissa pienempi osa sisältyy tasan suurempaan ja osoittajan ja nimittäjän erotus on kolme tai suurempi esimerkiksi 1:4 (kuva 16D), 1:5 tai 1:6 (kuva 16C). Hyödyntämällä kontrastia voidaan kehittää vaihtelevia ja mielenkiintoisia pukuratkaisuja. (Gradova & Gutina 1985, 19–21.)

4.5.3 Linjat ja linjakompositio

Linjoja, joilla hahmotetaan puvun ääriviivat, kutsutaan siluettilinjoiksi. Linjat, joilla synnytetään siluetin sisäinen muoto, ovat kuosilinjoja. Leikkauslinjoilla hahmotetaan puvun muoto ja rakenne. Puvun muotoja myötäilevät koristelinjat, niiden poistaminen puvusta ei vaikuta puvun muotoon. (Gradova & Gutina 1985, 21.)

Linjojen luonne vaikuttaa liikkeen tai liikkumattomuuden kuvan syntymiseen. Sulavilla kuosilinjoilla pehmennetään siluettilinjojen jäykkyyttä. Linjat jaetaan kolmeen perussuuntaan (kuva 17): pystysuoriin, vaakasuoriin ja viistoihin linjoihin. (Gradova & Gutina 1985, 21.)

Kuva 17. Kuvakollaasi eri perussuuntaisista linjoista: vertikaaliset eli pystysuorat, horisontaaliset eli vaakasuorat ja diagonaaliset eli viistot linjat (Köckritz-Korhonen 2020)

Pystysuorat linjat pidentävät vartaloa (kuva 17A). Vaakasuorat linjat leventävät ja lyhentävät vartaloa (kuva 19B). Viistot linjat kaventavat kohdissa, missä ne ovat lähekkäin ja leventävät linjojen ollessaan kaukana toisistaan (kuva 19C). Yhdistämällä erisuuntaisia linjoja ja korostamalla yhtä pääsuuntaa luodaan perusta puvun linjakompositiolle eli linjasommittelulle. (Gradova & Gutina 1985, 21.)

4.5.4 Materiaalit

Valmistusmateriaalien fyysiset, mekaaniset ja esteettiset ominaisuudet vaikuttavat puvun muotoon. Jäykillä ja kovilla kankailla (kuva 18A, sivulla 33)

luodaan vastakkaisia muotoja. Yksinkertaisia ja staattisia muotoja luodaan tiiviillä ja raskailla kankailla (kuva 18B).

Kuva 18. Kuvakollaasi eri materiaalin ja kuvion koon vaikutuksesta (Köckritz-Korhonen 2020)

Keveillä ja läpinäkyvillä kankailla (kuva 18CDE) luodaan ilmavia ja pehmeitä muotoja. Kankaiden estetiikkaan kuuluu pinnan kuviointi, rakenne ja väri. Pintarakenteeltaan kiiltävät kankaat tuovat vartalon muodot esiin, paksut ja nukkapintaiset kankaat suurentavat muotoja. Kuvion koko (kuva 18DE) tulee suhteuttaa puvun malliin. Isokuvioiset kankaat toimivat yksinkertaisissa malleissa, pienikuvioiset toimivat lähes kaikissa pukumalleissa. (Gradova & Gutina 1985, 22.) Puvun suunnittelussa materiaalit tulevat määrittelemään puvun muotoa hyvin paljon.

5 YKSILÖLLISEN MORSIUSPUVUN SUUNNITTELU JA VALMISTUS ASIAKKAALLE KIERTOTALOUSHENGESSÄ

5.1 Morsiamen toiveiden kartoitus

Suomessa valmishääpuvut jaetaan kolmeen hinta- ja laatuluokkaan. Hintaan vaikuttaa pukuun käytetty työmäärä ja materiaalit. Korkealaatuiset puvut maksavat 1100–4000 euroa, medium-laatuiset maksavat 400–1100 euroa. Alhaisen hinnan ja laadun morsiuspukuja myydään Internetin kansainvälisissä verkkokaupoissa 100–400 eurolla. (Häät ja juhlat, 2019.) Suomalaiset morsiamet suosivat enemmän norsunluunvalkoista väriä kuin puhdasta valkoista. Puuterimaiset värit beige, roosa, samppanja ja kulta ovat kasvattaneet suosiota. Puvuissa käytettävät materiaalit vaihtelevat mallien mukaan, mutta yleisimmin käytetyt kangaslaadut ovat sifonki, duchesse, organza, pitsi ja tylli. Näiden kangaslaatuja materiaaleina käytetään esimerkiksi silkkiä, puuvillaa ja tekokuituja, jotka voivat olla sidoksiltaan satiinia, palttinaa, kreppiä, samettia. (Hääjuhlat 2020.)

Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija pyrkii ensin yleisellä tasolla ymmärtämään ilmiötä, sen jälkeen näkökulmaa aletaan kaventaa ja keskitytään tutkimuskysymyksen kannalta oleelliseen (Kananen 2017, 84). Syksyllä 2018 keräsin morsiamen toiveita ja odotuksia morsiuspuvusta lähinnä puhelinkeskusteluin. Morsian oli kerännyt kuvia (kuva 19) mieltymyksistään, tietoja vaihdettiin nopeasti pikaviestien avulla. Toimintatapa helpotti suunnittelua, kuvamateriaali ja viestit jäivät muistiin ja niihin oli helppo palata tarvittaessa.

Kuva 19. Kuvakooste morsiamen lähettämistä ideakuvista (Köckritz-Korhonen 2020)

Kanasen (2014, 80) mukaan hypoteettisilla kysymyksillä: ”Mitä jos?”, ”Entä jos?”, voidaan luoda näkemyksiä ja asennoitumista asioihin, joita haastateltava ei ole kohdannut tai toteuttanut aikaisemmin. Kuvakoosteessa morsiamen hakema tyyli näkyy selkeästi. Hän toivoi puvun olevan boheemi ja rento, valtoimenaan olevia hiuksia koristaisi kukkaseppele. Haaveena oli pitää puutarhahäät, johon tyyli sopi hyvin.

Keskustelimme mallista, ja varmistaakseen boheemi -mallisen puvun sopivuuden, morsian kävi sovittamassa niitä hääpukuliikkeessä. Katsoessamme myöhemmin sovitustilanteista otettuja kuvia, hypoteettiset kysymykset syntyivät luonnostaan. Esimerkiksi ” Hmm, entä jos puvussa olisi leveämmät olkaimet?” tai ”Mitä, jos tässä olisikin pitkät hihat?” tai ”Huomaatko miten vyötärölinjojen eri kohdat vaikuttavat vartalon mittasuhteisiin?”. Näin toteamalla analysoin malleja ja havainnoin morsiamen kehonkieltä ja ilmeitä.

Morsiuspuvut olivat olleet myös yllättävän tukalan tuntuisia päällä. Ne olivat painavia, tekokuituisia ja niissä oli elastaania. Pukujen hinnat vaihtelivat 1400–3500 euron välillä huntuineen. Keveiden silkkipukujen tarjonta oli ollut minimaalista. Morsian myönsi itselleen, että boheemit puvut eivät mairittele hänen vartalooaan. Häntä harmitti. Puvut olivat olleet kuumia, staattisen sähkön vuoksi epämukavia ja pukujen helmat kiertyivät jalkojen ympäri liikkeessä. Pettymys antoi paljon hyvää tietoa suunnitteluun: malli piti vaihtaa, vilpoisuus ja helman liikkuvuus oli tärkeää.

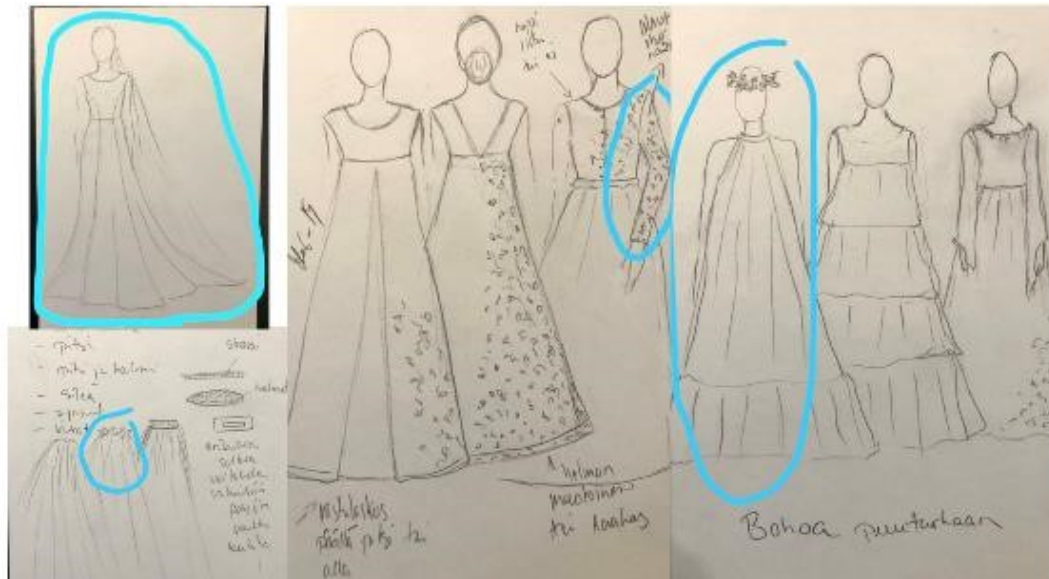
5.2 Hääpukuluonnokset

Kartoitettuani vaatesuunnittelun kehysmallin avulla morsiamen toiminnallisuuden, ilmaisevuuden ja esteettisyyden vaateita, luonnostelin erilaisia morsiuspukumalleja (kuva 20). Luonnosten vaihtelu tapahtui edelleen pikaviestien avulla, sillä morsian asui 300 km päässä. Tämä tiedonkeruumenetelmä oli nopea ja luonteva, asiat etenivät eikä välimatka haitannut.

Kuva 20. Luonnoksia morsiuspuvuista (Köckritz-Korhonen 2020)

Morsian merkitsi lähettämiini luonnoksiin hänelle mieluisat yksityiskohdat ja mallit (kuva 21, sivulla 36) ja lähetti tiedot takaisin, jonka jälkeen keskustelimme suunnitelmista tarkemmin puhelimitse.

Kuva 21. Kuvakooste morsiamen valinnoista ja yksityiskohdista (Köckritz-Korhonen 2020)

Morsian päätyi (kuva 21) vasemmassa yläkulmassa olevaan klassiseen morsiuspukumalliin hunnulla ja laahuksella, hihat vaihdettaisiin pitsihihoiksi. Toisena vaihtoehtona hän piti oikeanpuoleisen piirroksen ”Bohoa puutarhaan” ympäröimäänsä mallia. Hunnun kiinnityksessä hän päätyi vasemman alakulman vaihtoehtoista pitsi- ja helmikoristeiseen ratkaisuun. Puvun materiaaliksi päädyttiin silkkiin, jolloin kustannusarvio liikkui karkeasti arvioiden 1000–1500 eurossa mallista riippuen.

5.3 Kummitädin morsiuspuku suunnittelun lähtökohdaksi

Vaatesuunnittelun kehysmallissa prosessi johdattaa suunnittelua ongelman tunnistamisesta toimeenpanoon (kuva 3, sivulla 16). Suunnitteluprosessi oli edennyt alustavasta ideoinnista luonnostason kautta suunnitelman hiomiseen, kun suunnittelussa palattiinkin puoli vuotta ennen häitä aivan alkuun: ongelman tunnistamiseen.

TIE-mallissa kulttuurin ja arvojen merkitys on tärkeä osa suunnittelutyötä. Morsian oli keskustellut kummitätinsä kanssa häistä ja puvun teettämisestä sekä second-hand-kokoelmastani, jolloin puhe oli kääntynyt tädin 25 vuotta vanhaan morsiuspukuun. Täti sanoi olevansa hyvin otettu, jos hänen vanhasta puvustansa on hyötyä, vaikka vain pitsien verran ja morsian innostui kummitätinsä tarjouksesta.

Puku tuotiin minulle nähtäväksi ja tutkittavaksi puoli vuotta ennen häitä. Ilahtuvin ajatuksesta hyödyntää morsiamelle tärkeän henkilön vanhaa pukua. Se toi suunnitteluun uuden näkökulman, arvon ja tarinan. Puvun osien ja materiaalin hyödyntäminen oli ekoteko ja arvovatkaisu. Puvusta tulee morsiamelle ja hänen lähipiirilleen tunnearvoltaan erityisen arvokas. Pukua oli käytetty vuonna 1996. Se oli vartalonmyötäinen pitsipuku laajalla pääntiellä, merenneitohelmalla ja röyhelölaahuksella. Puku oli valmistettu Englannissa ja ostettu helsinkiläisestä hääpukuliikkeestä. Materiaaliltaan se oli 100 % kiiltävää satiinisidoksista polyesteria ja sen päällä oli läpikuultava polyesteripitsi (kuva 22.)

Kuva 22. Kummitäidin puku edestä, takaa ja suunnittelua rajaava tahra (Köckritz-Korhonen 2020)

Puvun (kuva 22) miehusta oli koristelu läpinäkyvin helmiäispaljetein, helmin sekä päälle kiinnitetyin ornamenttikuvioisin kohopitsein. Pienet hihat olivat piilossa pääntiehen kiinnitetyn huivimaisen ohuen kauluksen alla. Hameen takakappaleessa oli keskellä runsas röyhelökiila. Helman reunaa kiersi korkealaa-tuiselta tuntuva pitsi. Haasteeksi muodostui lanteella oleva ruskea tahra, jota erilaisista puhdistusyrityksistä huolimatta ei onnistuttu poistamaan. Kummitäiti oli pesettänyt puvun pesulassa, jolloin tahra oli tullut näkyviin. Heti ensimmäisessä sovituksessa leikkasin puvusta huivimaisen kauluksen irti ja irrotin helman röyhelöt. Puvun ilme muuttui täysin.

Puku oli morsiamelle pieni, vetoketju ei sulkeutunut selästä. Rauhoittelin morsianta, sillä häihin oli vielä aikaa. Luonnostelin erilaisia vaihtoehtoja selkäkappaleen muokkaamiseksi. (Kuva 23.)

Kuva 23. Vaihtoehtoja selkäkappaleen muokkaamiseksi (Köckritz-Korhonen 2020)

Kuvan vasemmassa alalaidassa vetoketju poistetaan ja pitsisestä helmakan-kaasta ommellaan uudet selkäkappaleet muotolaskoksista lähtien. Kappaleet kiinnitetään isolla helminapilla. Keskimmaisessä piirroksessa selkäkappale leikataan v-muotoon, käytetään ihokangasta ja suljetaan vetoketjulla tai helminappirivillä. Oikeanpuoleisessa piirroksessa selkäkappale avarretaan vyötärölle saakka avoimeksi ja kappaleet yhdistetään lapaluiden kohdalta helmiketjulla.

Puku jäi minulle Kotkaan ja morsian kävi sitä aika ajoin Salosta sovittamassa. Toukokuussa puku sopi morsiamelle, joten selkäkappaleen muutoksia ei tarvinnut tehdä. Mietimme tahrin peittämistä pitsikoristein, mutta se näytti päälle liimatulta. Pukua ei voitu hyödyntää koko mitaltaan, hameen leikkaaminen viistosti tai suoraan poikki tahrin kohdalta ei miellyttänyt kumpaakaan meistä. Puvusta päädyttiin käyttämään vain miehustan osuus muokattuna sekä helminapitsit. Hameosa tuli ratkaista uudella mallilla ja materiaaleilla.

5.4 Inspiraatiokuva: Uskelan ja Santa Maria sopra Minervan kirkko

Muotoiluopinnoissa kannustetaan opiskelijoita etsimään inspiraatioita elämästä, luonnosta ja ympäristöstä. Heidän tulee pitää silmät ja korvat auki inspiraatiota etsittäessä. Opiskelijoita kehoitetaan käymään näyttelyissä, klubeilla, kahviloissa, elokuvissa, kaupoissa, lukemaan lehtiä ja romaaneja, tarkkailemaan ihmisiä – havaitsemaan hiljaisia signaaleja. Muistiinpanojen tekeminen näkemästään ja kuulemastaan on tärkeää etsittäessä inspiraatiota omaan suunnitteluun. Suosittuja inspiraation ja visuaalisen tutkimisen lähteitä ovat, kukat, eläimet, maisemat, taide, arkkitehtuuri, kaupungin rappeutuminen, valot ja heijastukset. (Jenkyn Jones 2002, 146.)

Vihkikirkko ja juhlapaikka vahvistui keväällä 2020. Se on vuonna 1832 valmistunut Carl-Ludvig Engelin suunnittelema Uskelan kirkko, jonka taivaansininen sisäkatto (kuva 24) on noin 27 000 kultaisen tähden peittämä ja alttaria ympäröi A.W. Arppen suunnittelema uusklassinen alttarinkehys. (Salon seurakunta 2020.)

Kuva 24. Kuvakollaasi. Inspiraation lähde suunnitteluun: Uskelan kirkon sisäkatto ja korinttilaiset pylväät Salossa ja Santa Maria sopra Minerva kirkko Roomassa. (Köckritz-Korhonen 2020)

Uskelan kirkon tähtikuvioinen katto ja alttarin korinttilaiset pylväät (kuva 24, sivulla 39) toivat mieleen Rooman Pantheonin vieressä olevan Santa Maria sopra Minervan kirkon. Olin vierailut kirkossa muutamaa vuotta aikaisemmin. Näkemäni ja kokemani tuntemukset näissä kahdessa kirkossa muodostuivat suunnittelun lähtökohdaksi sekä inspiraation lähteeksi. Kummitädin puvun miehustan näin korinttilaisen pylvään päänä ja pylvään uurretun varren näin hameosana (kuva 25).

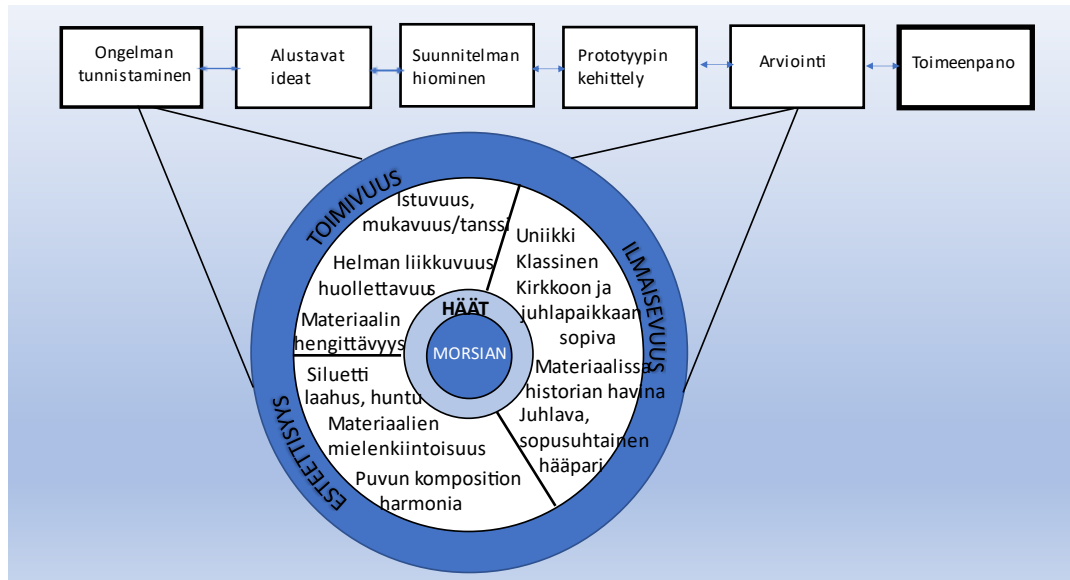

Kuva 25. Korinttilainen pylväs, miehusta ja luonnos inspiraatiosta (Köckritz-Korhonen 2021)

Suunnittelulle tuli kaksoismerkitys: uudessa puvussa olisi läsnä vanha morsiuspuku tunnearvoltaan ja historialtaan, mutta myös suunnittelijan inspiraation hyödyntäminen puvun suunnitteluun. Vihkikirkko alttaripylväineen loi klassisen vaikutelman ja se siirtyi suunniteltavaan pukuun.

5.5 TIE-mallin soveltaminen suunnitteluun

Kartoitettuani morsiamen tarpeet, täydensin TIE-malliin kuuluvien avainsanojen toimivuus, ilmaisevuus ja esteettisyys alle liittyviä käsitteitä asiakkaan tarpeita vastaavaksi, saadakseni vastaukset tutkimuskysymyksiini (kuva 26, sivulla 42).

Kuva 26. TIE-malli omassa suunnittelussa (Köckritz-Korhonen 2020)

Suunnitteluprosessiin kuuluu ongelman tunnistaminen, työn vastaanottaminen, sitoutuminen ja resurssien kartoittaminen. Alustavissa ideoissa kerätään materiaalia haastatteluilla, havainnoinnilla ja kirja- ja kuvälähteillä sekä luonnoskuvilla. Suunnittelua hiotaan kerätyn aineiston, uusien ideoiden, ratkaisujen ja asiakkaalta saatujen palautteiden avulla. Suunnittelua arvioidaan prosessin kaikissa vaiheissa tai tarvittaessa. Valmistettava tuote syntyy edellisten vaiheiden jatkumona yhteistyössä asiakkaan kanssa. (Koskennurmi-Sivonen 2002a.)

Koskennurmi-Sivosen (2002a) mukaan vaatteiden käyttäminen on kulttuurisidonnaista. Kulttuuri vaikuttaa ja suodattaa sen, mitä pidetään kuluttajan ja kulutustavaroiden välillä hyväksyttävänä tai suotavana. Väestöliiton (2008) mukaan kulttuuri on sukupolvilta toisille periytyvä merkitysrakenne, joka jaetaan ihmisten kesken. Yhteiset tavat heijastuvat kulttuurin tunnuksissa, ohjeissa, arvoissa, uskomuksissa, luovassa toiminnassa ja ihmissuhteissa. Morsian on morsiuspuvun käyttäjänä hääkulttuurin ympäröimä. Hänellä on omat odotukset ja toiveet vihki- ja juhlapaikasta. Näiden tietojen saaminen ja ymmärtäminen auttaa suunnittelijaa huomioimaan morsiamen kulttuurilliset odotukset ilmaisevuudessa, esteettisyydessä ja toiminnallisuudessa.

Pukeutumisessa ilmaisevuudella välitetään viestejä, joita eri yksilöt voivat tulkita eri tavoin riippuen kulttuurista. Suunnittelija arvioi vaatetta suunnitellessaan käyttäjän sosiaalisen kontekstin, yksilöllisyyden, itsetunnon, ryhmään kuulumisen, aseman ja sosiaalisen hyväksynnän. (Kallal & Lamb 1993, 255.)

Ilmaisevuutta kuvaavat avainsanat keskittyvät niihin ajatuksiin ja sanoihin, mitä puvulla halutaan viestiä muille. Puvun tulee olla yksilöllinen, juhlava, vihki- ja juhlapaikkaan sopiva ja hääparin pukeutumiseen nähden sopusuhtainen. Suvun historiaa välittyy materiaalin kautta. Morsiuspuku erottaa morsiamen muusta juhlaväestä, onnistuneella suunnittelulla ja toteutuksella hän kokee mielihyvää puvusta, saaden itsevarmuutta juhlapäiväänsä.

Esteettisyys saavutetaan suunnitteluperiaatteiden ja sommitteluelementtien sekä vaatteen ja ihmisten keskinäisten suhteiden kautta. (Koskennurmi-Sivonen (2002a). Esteettisyys on sitä, mitä katsoja näkee, riippuen siitä, mikä hänestä on kaunista ja ihailtavaa. Kauneus on katsojan silmissä. Morsian koki esimerkiksi pitkän laahuksen ja hunnun lisäävän esteettisyyttä, joten niiden muotoa ja kokoa tuli miettiä ja testata tarkasti.

Toimivuus Koskennurmi-Sivonen (2002a) TIE-mallissa käsittää vaatteen suunnittelussa huomioitavia käyttöominaisuuksia, kuten istuvuus, liikkuvuus, mukavuus, suoja, puettavuus ja riisuttavuus. Erikoisolosuhteet korostavat käyttöominaisuuksien tärkeyttä. Morsiamen odotukset puvun toimivuudesta tai toiminnallisuudesta oli käyttömukavuudessa ja huolettavuudessa. Puvussa tuli pystyä istumaan, syömään ja tanssimaan, sen tuli olla istuva ja mukava, kevyehkö, kauniisti liikkuva ja helposti puettava.

Morsiuspuvun harmonisen komposition saavuttamiseksi käytin Gradova & Gutinan oppeja muodosta, siluetista, linjoista, materiaalien yhteensopivuudesta, rytmistä ja kolmen komponentin toteutumisesta niin värisävyjen, materiaalien kuin perustilavuudenkin osalta. Sommittelun lainalaisuuksia huomioimalla puvun sommittelusta tulee eheä. Kokonaissommittelussa vyötärölinjan paikka määrää puvun ja vartalon välisen sopusuhtaisuuden. Mittasuhteiden harmonia määräytyy puvun miehustan ja hameosan välisestä suhdeluvusta 1:4. Siluetti muodostuu kahdesta vastakkain asetetusta kolmiosta. Plastisuutta haetaan materiaalien kontrasteilla: staattisella miehustalla ja volyymilla helmassa. Eri-suuntaiset linjat tekevät puvusta mielenkiintoisen. Pitkä, ohuesta tyllistä tehtävä hunttu yhdistää ja pehmentää kokonaisuutta lisäten myös pituusvaikutelmaa.

5.6 Materiaalien ja värien yhdistäminen

Hameosa tehtiin kahdesta eri kankaasta: paksusta morsiuussatiinista ja runsaasta, ohuesta harsomaisesta silkistä, laahuksella. Paikallisen kangaskauppan tarjoamat tyllit eivät laskeutuneet halutulla tavalla, kokonaisuus näytti halvalta. Haasteeksi muodostui tarjolla olevien kankaiden värit. Vanhaan pukuun sopivan värisiä kankaita ei ollut.

Materiaaliopin tunneilla ja teatterin harjoittelujaksolla olin oppinut, miten haluttu värisävy löydetään yhdistämällä erilaisia materiaaleja, värejä ja värisävyjä päällekkäin. Löysin morsiuspukujen kangashyllystä paksun, jäykän, valkoisen morsiuussatiinin ja kermanvärisen harsomaisen ohuen, palttinasidoksisen silkin (kuva 27).

Kuva 27. Morsiuussatiinin ja silkin yhdistäminen alkuperäiseen pukuun (Köckritz-Korhonen 2020)

Silkki oli alkuperäistä pukua huomattavasti tummempi, mutta ominaisuuksiltaan toivotunlainen: kevyt, hyvin laskeutuva ja mattamainen. Laskostin ja vertasin silkkiä paksun, jäykän, valkoisen morsiuussatiinin päälle. Yhdistelmästä tuli täysin samanvärinen kuin vanha puku. Satiinisidoksinen, valkoinen ja kiiltävä polyesterikangas sekä vaalensi että antoi hohtoa päälle poimutetulle mattamaiselle silkille. Materiaali- ja väriyhdistelmästä tuli hienostunut ja elegantti. Yhdistelmä sopi täydellisesti puvun miehustaan. Silkki myös liikkui kauniisti satiinin päällä. Paksu ja jäykkä morsiuussatiini piti hameen muodossaan, silkki pehmensi ja elävöitti kokonaisuutta antaen puvulle liikkeen.

5.7 Kankaiden ompelutekniset kokeilut

Ennen puvun valmistamista testasin hankittujen materiaalien ompeluominaisuuksia. Kahdesta eri kankaasta tehtävä hameosa vaati erilaiset ompelulangat. Morsiussatiinin ompelin polyesterilangalla, silkin silkkilangalla. Ompelukokeiluilla (kuva 28) löysin toimivat, kestävät ja esteettiset ratkaisut pääärmeisiin ja saumoihin. Ompelulankojen ja tekniikoiden kokeilu etukäteen nopeutti itse valmistusvaihetta.

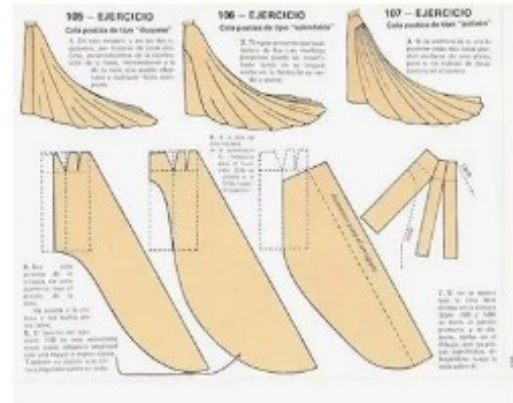
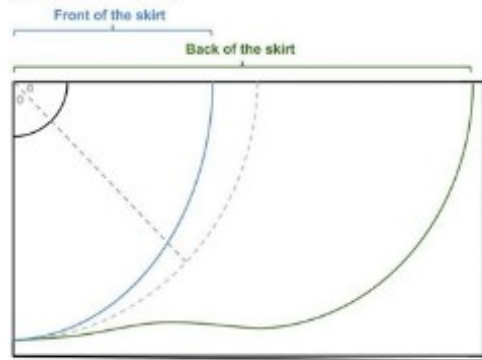
Kuva 28. Saumakokeiluja ja välisilittämisen tärkeys (Köckritz-Korhonen 2020)

Kaarevareunaisten testikappaleiden ompelussa ilmeni pääärmeen kiertymistä poimuille. Satiinikankaisen helman kiertymisen ratkaisin tekemällä helman käänteeseen pieniä laskoksia ylimääräisen väljyyden poistamiseksi. Silkkihameen helman pääärmeen ompelin silkkilangalla ja sivusaumassa käytin pussisaumaa. Pussisauma kestää yhdyssaumaa paremmin ja on esteettisempi ratkaisu ohuessa ja läpikuultavassa silkissä.

5.8 Kaavoituksen suunnittelu mansikkaharsolla ja puvun valmistus

Hameen proton tekemiseen käytin autotallista löytynyttä mansikkaharsoa, joka oli 3 m leveää ja edullista hankkia lisää tarvittaessa. Leveän harson avulla pystyin leikkaamaan hameenosan kahtena kappaleena. Harsosta tehtyä hametta oli helppo muokata ja käsitellä sekä etsiä sopivaa laahuksen muotoa. Harsohame toimi mallikappaleena ja siitä sai tehtyä hameen kaavat. Valittu kaavaratkaisu mukaili (kuva 29, sivulla 45) vasemman yläkulman kuvaa.

Hi-Low Circle Skirt ($\frac{1}{4}$ of the whole circle)

Kuva 29. Kuvakollaasi muodon etsimisestä kaavoitusmerkkin ja mansikkaharson avulla (Köckritz-Korhonen 2020)

Alimman satiinisen hameen leikkasin kolmesta kappaleesta täysvinoon ja -keltoon ja materiaali laskeutui kauniimmin myötäillen vartaloa. Päälle tulevan silkkihameen leikkasin kuudesta, erillisestä, mahdollisimman leveästä loivasti kelloitetusta kappaleesta. Silkkihameen vyötärön ompelin vetopoimutuksella, jolloin kangas laskeutuessaan näytti pitkiltä, kevyiltä laskoksilta. Vetopoimutuksessa laskokset olivat tiiviitä, säännöllisiä ja pieniä, jolloin valon ja varjon muodostama kontrasti lisäsi puvun pituusvaikutelmaa. Päällimmäinen hame oli pidempi kuin alla oleva hame, näin häivyttin satiinihameen helman reunan näkyvän. Päälle tulevan silkkihameen laahuksen jätin alimmaista hametta huomattavasti pidemmäksi, jolloin silkkihameen reuna ei kiertyisi satiinihameen päälle kirkon käytävää pitkin kävellessä. Suuren puvun valmistus oli yllättävän vaativaa ja työlästä, koska kappaleet olivat leveitä, pitkiä, ja materiaalia oli runsaasti (liite 2).

Asusteet

Morsian toivoi myös huntua kiinnitettynä niskanutturaan. Huntu sai muotonsa seuraavasti. Morsiamella oli puku päällä, kun kiinnitin ohuen neljä metrisen tyllin täysvinoon morsiamen niskaan nopeasti tehtyyn nutturaan (kuva 30).

Kuva 30. Kuvakollaasi hunnun valmistamisesta (Köckritz-Korhonen 2020)

Tutkin, miten huntu laskeutui laahuksen päälle paikallaan ollessa ja kuinka se käyttäytyi liikkeessä. Leikkasin hunnun pukua reilusti pidemmäksi helman muotoa mukaillen. Hunnun kiinnitykseen käytin metallikampaa, jonka koristelin kirpputorilta ostetuilla helmillä ja kummitädin puvun pitsillä. Asusteisiin kuului myös sulhasen tädin pieni pitsilaukku vajaan kahdenkymmenen vuoden takaa, joka vaati puhdistamisen ja auenneiden saumojen liimaamisen (kuva 31).

Kuva 31. Kuvakollaasi laukun korjauksesta ja kenkien koristelusta (Köckritz-Korhonen 2020)

Morsiamella oli varattu juhlaan kahdet kengät, vihkimiseen yhdet ja juhlimiseen toiset. Vihkikenkien koristeluun käytin edelleen tädin puvun pitsiä.

Mistä aloitettiin ja mihin päästiin

Suunnittelu ja valmistusprosessi oli antoisaa, innostavaa ja välillä haastavaa, mutta lopputulos oli palkitseva. Kuvakollaasissa on kuvia uudesta hääpuvusta, ja kummitädistä omassa hääjuhlassa vuonna 1996 morsiuksittöjen ympäröimänä, mukana on myös morsian pikkutyttöinä (kuva 32).

Kuva 32. Kuvakollaasi vanhan morsiuspuvun muutoksesta uudeksi puvuksi, hääkuvat (Sandervill 2020), muokannut (Köckritz-Korhonen 2021)

Kollaasissa (kuva 32, sivulla 47) on vihkikirkko, sen alttarinkehys korinttilaisine pylväineen sekä tähtikatto, jotka olivat suunnittelun inspiraation lähde, ja morsiuspari Salon viljavissa maisemissa. Morsiamen puku on yläosastaan istuva, helman runsaus ja laahuksen pituus näkyvät hyvin. Paksu morsiuksatiininen alahame piti kolmion mallisen siluetin muodossaan, kun tiheillä vetopoimutuksilla tehty silkkihame taas lisäsi hameen liikkuvuutta, pehmeyttä ja keveyttä. Vyötärölinjan nosto muutti hieman puvun mittasuhteita, yläosa lyheni ja hameosa piteni. Vyötärösaumaan kiinnitetty pitsi häivytti ja pehmensi materiaalien välistä kontrastia. Puvun miehustan leikkaukset ja kohopitsien viistot linjat yhdistettynä hameosan pystysuoriin linjoihin tekivät kokonaisuudesta mielenkiintoisen ja korostivat vartalon tiimalasimaisuutta. Pitkä kevyt hunttu toi kokonaisuuteen ilmavuutta, keveyttä ja juhlavuutta. Sulhasen metsänvihreä puku sointui hyvin morsiamen pukuun, kokonaisuus oli harmoninen.

6 KASTEPUVUN SUUNNITTELUN TAUSTATUTKIMUKSET

6.1 Kaste

Luterilaisessa kirkossa on kaksi pyhää toimitusta, sakramenttia: kaste ja ehtoollinen (evl. 2021). Kastejuhlasta puhutaan nimellä ristiäiset, koska pappi piirtää kastaessa ristinmerkin sormellaan kastettavan otsaan ja rintaan (Kirkko ja kaupunki 2020.) Kasteessa lapsesta tulee Jumalan lapsi, kotiseurakuntansa ja kirkon jäsen, kristitty maailmanlaajuisesti. (Kotka-Kymin seurakunta 2021.) Kastevesi kuvaa synneistä puhtaaksi pesemistä (evl.fi. 2020).

Kastejuhlan liturginen väri on valkoinen, joka on puhtauden, ilon ja kiittollisuuden väri. Valkoinen kastepuku kuvaa Kristuksen päälle pukemista, puhtautta ja syntien anteeksiantamista. (Ijäs 2019.) Kirkko ja kaupunki -lehden (2020) mukaan valkoinen kastepuku merkitsee Jumalan tuntevan meidät läpikotaisin, ympäröivän meidät rakkaudellaan ja peittelevän meitä hyvyydellään ja armollaan. Kastepuvun ylipitkä helma muistuttaa armon olevan ihmistä suurempi (Ijäs 2019). Aikuista henkilöä kastettaessa käytetään valkoista albaa, jolloin kaste on samalla myös konfirmaatio (Vetelin seurakunta 2020).

Kaivolan (1998, 9) mukaan vuonna 1998 Suomessa kastettiin 54 002 lasta, kun Suomen evankelisluterilaisen kirkkotilaston (2020) mukaan kastettujen määrä oli 24 898 henkilöä vuonna 2020. Suomessa syntyi vuonna 2020

lapsia 46 463 (Tilastokeskus, 2021). Lapsia kastetaan nykyään vähemmän, koska evankelisluterilaisesta kirkosta erotaan aiempaa enemmän, jolloin uskonnottomat tapakulttuurit, kuten nimiäiset, ovat lisääntyneet (Kausan koulu, s.a.).

6.2 Kasteasujen historiaa Suomessa

Tutkiessani kastepukujen historiaa luin Anu Rostedin (2003) ”Elämän ensimmäinen suuri juhla” -teoksen, Terttu Kaivolan (1998) toimittamaa ”Lastenjuhlat: rotinoista rippikouluun” -kirjaa sekä Maija Hahlin (1987) artikkelia ”Kastevaipasta mekkoon; kasteasujen historiaa Suomessa” havaitsin kastepukujen historiaosuuksissa käytetyn Riitta Pylkkäsen ”Kaksi pukuhistoriallista tutkielmaa, osa II. Vauvan kapalointi, kaste- ja juhla-asu 1500–1700 luvulla”. Kyseinen tutkielma on kastepukujen historian käsittelevässä osuudessa ensisijainen lähde, jota käytän.

Liinavaippa 1500-luvulla

Suomessa kaste on omaksuttu katolisen kirkon myötä sakramenttiin kuuluvaksi rituaaliksi. Sakramentista on todisteena Suomen kirkoissa olleet lukuisat kiviset tai puiset kastealtaat keskiajalta. Ennen uskonpuhdistusta rituaali teki pakanasta kristityn, lapsi kastettiin mahdollisimman nopeasti jo muutaman päivän ikäisenä alastomana, vihittyyn veteen kolmasti ja puettiin kasteen jälkeen valkoiseen, puhtautta symboloivan liinavaippaan. Uskonpuhdistuksen jälkeen Mikael Agricola laati vuonna 1549 kirkkokäsikirjan Suomen kirkolle, jossa kasterituaalien ohjeistus muuttui ja lapsen hätäkaste voitiin suorittaa kotona. (Pylkkänen 1984, 105.)

Kastevaippa ja -myssy 1600-luvulla

Kasterituaalit muuttuivat 1600-luvun alussa. Kapaloitu lapsi puettiin kirkon omistamaan valkoiseen kastevaippaan ja pää valeltiin vedellä kolmasti kirkossa kastevadin tai maljan päällä. (Pylkkänen 1982, 110.) Ruotsi-Suomessa 1600-luvulla kotikasteet lisääntyivät ensin aatelisten keskuudessa. Kastejuhlasta muodostui sukujuhla, jossa lapsi esiteltiin suvulle mitä hienommista kasteasuissa. Asiaan jouduttiin puuttumaan ylellisyyslainsäädöksin, sillä

kasteessa tuli noudattaa samaa pukusäätyisyyttä kuin aateliston, papiston ja porvariston pukeutumisessa noudatettiin. Kastevaippa oli korea, koristeltu silkkinen tai samettinen peitto, jolla verhottiin koko kapalolapsi. Lisäksi käytettiin kastemyssyjä. (Pylkkänen 1982, 109–110.)

Pojat olivat sääty-yhteiskunnassa arvoasteeltaan arvokkaampia, siksi oli tärkeää saada kapalolapsen sukupuoli heti paljastettua. Paljastus tapahtui kastemyssyn kuosin avulla. Poikien myssyt olivat 4–6 kiillaisia, kun taas tyttöjen myssyissä oli keskikappale, johon oli liitetty symmetriset sivukappaleet. Ylellisyyslainsäädäntöä ei kuitenkaan noudatettu kirjaimellisesti, sillä kasteasut periytyivät usein suvuissa. Porvaristo omisti 1600-luvulta säilyneiden perunkirjojen perustella hienoja kastevaippoja, jotka oli tehty silkistä tai sametista. Vaiipan reunat oli koristeltu kultapitsein ja nyörein. Usein kokonaisuuksiin liittyi kastemyssy tytölle ja pojalle. Sääty-yhteiskunnassa kastevaippojen lainaaminen oli tavallista, sillä kaikilla ei ollut mahdollisuutta hankkia omaa kasteasua. Suuren lapsikuolleisuuden vuoksi kättilöt joutuivat usein suorittamaan hätäkasteen ja lainasivat omistamiaan kastevaippoja korvausta vastaan. (Pylkkänen 1982, 110.) Kastamisella oli muutenkin kiire, sillä kastamattomana kuollut lapsi joutuisi kadotukseen. Kastepaikoiksi yleistyivät kirkon ja kodin lisäksi myös pappilat. (Kaivola 1998, 11.)

Kapaloverhoista kastekaapuihin 1700-luvulla

Kasteasut ommeltiin 1700-luvun alussa naisten muotipukujen kukallisista silkikankaista. Vuoden 1739 ylellisyyslaki asetti tuontikiellon ulkomaisille silkikankaille, jolloin kasteasuja valmistettiin vanhoista puvunosista ja niistä jääneistä nauhoista, tilkuista, kankaista ja pitseistä. Kasteasut olivat malliltaan peitteitä tai pussimaisia kapaloverhoja, joilla vauvan arkinen kapalointi peitettiin. Kastekaapu-nimitys ilmestyi enenevässä määrin asiakirjoihin 1750-luvun jälkeen. Kaapu oli hupullinen kantoasu. Varhaisimmat Suomessa säilyneet hupulliset kastekaavut oli ommeltu hienosta pellavapalttinasta, topattu paksusti, tikattu ja kirjottu taidokkaasti symmetrisin myöhäisbarokin kukkakuosein.

Pylkkänen (1982) mainitsee erään säilyneen kastepuvun, jonka irtoetumukseen oli ommeltu 1600-luvulta peräisin olevaa venetsialaista pitsiä. Kyseinen pitsi oli aikaisemmin koristanut herrojen muotikravatin päätä. Puvun alla oleva

huppuineen, myssyineen ja muine lisätarpeineen. Perukirjatietojen perusteella voidaan olettaa, että niitäkin oli lainattu korvausta vastaan, ja asiakas pystyi valitsemaan säädylleen sopivan kasteasun. (Pylkkänen 1982, 119.)

Kastepuvut 1800- luvulta 1900-luvulle

Silkiset kastemekot hävisivät 1800-luvun alussa, puuvillakankaan tullessa muotiin. Puuvillaisia ristiäispukuja edelsi siirtymävaihe, jolloin ohuen tylli- tai puuvillabatistipuvun vuori tehtiin värillisestä silkistä tai satiinista. Pukuihin kuului yleensä ohuet sinisillä tai vaaleanpunaisilla silkkinauharuseteilla koristellut liinamyssyt sekä usein myös värikäs alushame. Kastepukujen pukujen pituudet vaihtelivat 70–110 cm välillä. Niissä käytettiin muodin mukaisia kangaslaatuja ja ne koristeltiin aikakauden pukumuodin mukaisesti.

Siirtymävaiheesta ennen valkoisia kastepukuja on esimerkkinä (kuva 34.) Armfelt-, Wrede-, Dahl -suvun ristiäisasu, jota oli käytetty kolmessa sukupolvessa vuosina 1826–1889. (Pylkkänen 1982, 121.) Se oli saanut vaikutteita aikakautensa naisten pukumuodista ja oli empiremallinen. Puku oli takaa kokonaan auki, pitsikoristeet olivat valkoista applikaatiota ja päntien pitsi oli nyp-lätty. Pukuun kuului kastemyssyn lisäksi vaaleanpunainen taftinen, joughilla pehmustettu ja luilla tuettu kastepatja, joka oli alapuolelta pellavaa. (Turun museokeskus s.a.)

Kuva 34. Kuvakooste Armfelt-, Wrede-, Dahl -suvun ristiäisasusta vuodelta 1826 (Köckritz-Korhonen 2021)

Pylkkäsen (1982, 121–122) mukaan näin täydellisen asukokonaisuuden säilyminen oli harvinaista (kuva 34, sivulla 52). Puku oli metrin mittainen, siihen kuului vaaleanpunaisen taftisen myssyn lisäksi yhteensä kolme erilaista myssyä. Turun museokeskuksen (s.a.) mukaan kuvan myssy oli puuvillabatistia, koristeltu reikäompeleilla, tylli- ja nyplätyllä pitsillä. Myssy oli vuorattu vaaleanpunaisella taftilla. Tämän kasteasun kuvakollaasin tekemistä helpotti ensisijaisessa lähteessä kerrotut sukujen nimet.

Suomessa valkoiset puuvillaiset kastepuvut yleistyivät 1800-luvun loppupuolella. Niihin kuului myös usein valkoiset myssyt koristeltuna pitsein ja silkkinauhoin. Tuolloin yleistyi myös tapa koristella puvut vaaleanpunaisin tai sinisin koristenauhoin. Värillisiä alusmekkoja käytettiin edelleen. (Kaivola 1998, 15). Kastepuvut ommeltiin valkeasta puuvillakankaasta ja malli oli kaarrokkeellinen tai kokonaan yksimittainen puku. Yleensä pukujen hihat olivat puolipitkiä ja puhvimaisia. Valkoinen kastemekko vakiintui 1800-luvulla pelkästään kastetilaisuudessa käytetyksi kasteen tunnuskuvaiksi. (Pylkkänen 1982, 122.) Kasteasuja voitiin käyttää sylilapsen juhla-asuna niin kauan kuin puku lapselle mahtui, kunnes 1920-luvulla valkoinen pitkä mekko vakiintui vain ristiäismekoksi. (Kaivola 1998,15.)

Kaivolon (1998, 15) mukaan valkeaa mekkoa käyttivät vain säätyläiset ja kaupunkilaiset, mutta 1900-luvulla ne yleistyivät myös maaseudulle. Rahvaan lapsi saatettiin viedä kasteelle äidin kihlajaislahjana saatuun huiviin kiedottuna. Sota- ja pula-aikana 1940-luvulla lapsi voitiin kääristä morsiusuntuun tai harsovaippaan ristiäisten ajaksi. Rostedt (2003, 23) mainitsee myös kastelakanan käytön sodanjälkeisenä pula-aikana. Äitiyspakkauksessa ollut flanellinen lakana kiedottiin lapsen ympärille, lakanan helma jätettiin roikkumaan pitkäksi. Lakanaan saatiin juhlavuutta lisäämällä siihen pitsiä, mutta ristiäisten jälkeen lakana siirtyi alkuperäiseen käyttötarkoitukseen.

6.3 Kymenlaakson museon kastepuvut vuosilta 1880–1940

Vierailin 10.6.2021 Kymenlaakson museon kokoelmakeskuksessa. Museon näyttelyistä vastaavan tutkijan, tekstiilikonservaattori Jaana Katajan kanssa kävimme läpi kymmenen eri kastepukua vuosilta 1890–1940, puvut olivat esillä satunnaisessa järjestyksessä. Tapaamista varten olin tehnyt infokortteja,

jotka toimivat tiedonkeruun lisäksi haastattelun runkona. Tapaaminen myös nauhoitettiin. Tarkoituksena oli selvittää, oliko missään puvussa käytetty morsiuspuvun osia, ja löytyikö pukua, jossa oli selkeästi käytetty muuhun käyttötarkoitukseen kuuluvaa materiaalia. Myös pukujen käyttöikä ja niihin liittyvät tarinat kiinnostivat sukupuolesta kertovien merkkien lisäksi. Tutkin myös pukujen ompeluteknisiä ratkaisuja, koristeita ja muita yksityiskohtia.

Museokeskuksen kymmenestä puvusta vain yhdessä oli käytetty käyttötarkoitukseltaan poikkeavaa materiaalia, tarlatania, (liite 3) korvaamaan tyllisen päällyspuvun. Kataja kertoi tarlatanin olevan hyvin harvaa tärkättyä palttinasiidoksista puuvillaa, jota käytettiin yleisesti vanhemmissa 1800-luvun naisten hameissa tukivuorikankaana. Kataja jatkoi, että varmuudella kokoelmassa oli vain yksi morsiuspuvun hunnusta tehty kastepuku, joka oli parhaillaan museon näyttelyssä (liite 4).

Kastepuvuissa oli käytetty ohuita puuvilloja, kuten puuvillabatistia, vain yhden puvun päällyspuku oli silkkiä. Puku oli hyvin kellertynyt ja hauras verrattuna puuvillaisiin pukuihin. Pukujen kokonaispituudet vaihtelivat 70–125 cm välillä. Pienimmät puvut olivat vuosilta 1919 ja 1920. Kastepukujen hihojen pituudet vaihtelivat puolipitkistä pitkiin. Suurimassa osassa oli pussihihat. Hihansuunpoimutukset oli tehty nauhakujilla. Yleisin kastepuvun malli oli empirelinjainen puku, jossa oli käytetty hiuslaskoksia tai poimutusta kaarrokkeessa. Puvut oli ommeltu koneompelein, saumat olivat pussisaumoja tai yhdyssaumoja hulpiolla. Käsien ompeleita oli käytetty kiinnitysnauhojen, nappilenkkien, nappien ja neppareiden kiinnitykseen, päärmeisiin sekä koristeiden kiinnittämiseen.

Kataja kertoi koneompeleiden ja ostopitsien olleen vaurauden merkki. Ostopitsejä oli helmassa, hihansuissa, pääntiellä sekä miehustan koristeina. Vain yhdessä puvussa oli nyplättyä pitsiä helmassa. Lähes kaikissa puvuissa oli valkoiset aluspuvut, morsiuspuvun hunnusta tehdyn puvun aluspuvu oli vaaleansininen. Sukupuolesta kertovia merkkejä oli viidessä puvussa. Vaaleanpunaisia tai -sinisiä nauhoja oli pujotettu pitsien väliin, myssyihin tai kiinnitetty ruseiteiksi. Kahdessa puvussa oli mukana erilliset vaihtonauhat. Erityisesti kaksi pukua oli muista poikkeavia, toinen tarinaltaan ja toinen materiaaliltaan sekä malliltaan.

Kumpaakin pukua yhdistivät erityiset suvut. Ensimmäinen puku oli vuodelta 1899 (kuva 35), josta Katajalla oli tarkkaa tietoa ja hän kertoo seuraavasti:

*”Tässähän onkin sitten jo vähän kuuluisamman tekijän, **Olga Svinhufvudin tekemä** puku. Hän teki sen **poikansa kummipojan, Reino Ensio Tenkasen** ristiäisiin ja Reino Ensio Tenkasen sukua oli täällä Kotkassa ja sitten sitä myöten se on tullut meille.”*

Kuva 35. Kuvakooste kastepuvusta vuodelta 1899, tekijä Olga Svinhufvud (Köckritz-Korhonen 2021)

Kataja jatkaa tiedustellessani onko puvussa käytetty Brysselin pitsiä:

*”Kyllä tämäkin on ostopitsiä. Ostopitsiähän käytettiin ihan valtavasti, se oli ennen varallisuuden merkki, **oli varaa ostaa sitä, valmista, hienoa pitsiä.**”*

Vanhin puku oli Wreden -suvun kastepuku Anjalasta vuodelta 1890, joka poikesi muista esillä olleista puvuista niin malliltaan kuin materiaaleiltaan (liite 5/1). Puvun kangas oli paksua, kuvioon kudottua ontelomaista puuvillakangasta, joka oli nurjalta puolelta nukkaista. Puku oli kaavoitettu taidokkaasti, hihat olivat kaarevat kahden kappaleen hihat (liite 5/2). Pukua oli koristeltu runsaasti kahdella erilevyisellä brodyyripitsillä ja nauhallalla, hameosa oli pyöreähkö kaventuen helmaa kohti.

6.4 Yksityishenkilöiden omistamat kastepuvut

Tutkin yksityishenkilöiden omistamia viittä kastepukua samalla tavoin kuin museopukuja. Puvut olivat empiremallisia, joissa kaarroke oli puvun yläosassa,

vanhin puku oli vuodelta 1901. Kaksi vanhinta pukua oli valmistettu taidokkaasti. Materiaaleitaan kolme pukua oli puuvillaa, yksi kokonaan virkattu. Nuorimmat kaksi pukua olivat tekokuitupitsiä ja morsiuksatiinia. Joensuulaiseen vuoden 1970 pitsipukuun kuului lisäksi paksu flanellinen aluspuku. Sen tarkoitus oli lämmittää vaippaan puettua vauvaa.

Kaikissa puvuissa oli käytetty kone- ja käsiompeleita, puvut olivat edelleen hyväkuntoisia ja käytettävissä. Niissä oli samoja ompeluteknisiä ratkaisuja kuin museon puvuissa. Kolmessa puvussa viidestä oli sukupuoleen viittaavia merkkejä kirjontana, nauhoina tai aluspukuina. Kahteen pukuun oli kirjailtu lasten nimiä ja syntymäaikoja.

Kaksi vanhinta pukua olivat kauniita ja mielenkiintoisia tarinoiltaan. Vanhiman puvun tekijää ei ole tiedossa. Taidokkaasti tehdyn puvun mukana oli kas-temyssy ja roosan väriset silkkitosut, jotka oli tehty esikoiselle, Margaretalle, vuonna 1901. Puku siirtyi Margaretan veljen, Hans Alecin Bradersin suvulle ja on käytössä jo viidennellä sukupolvella (kuva 36, vasen).

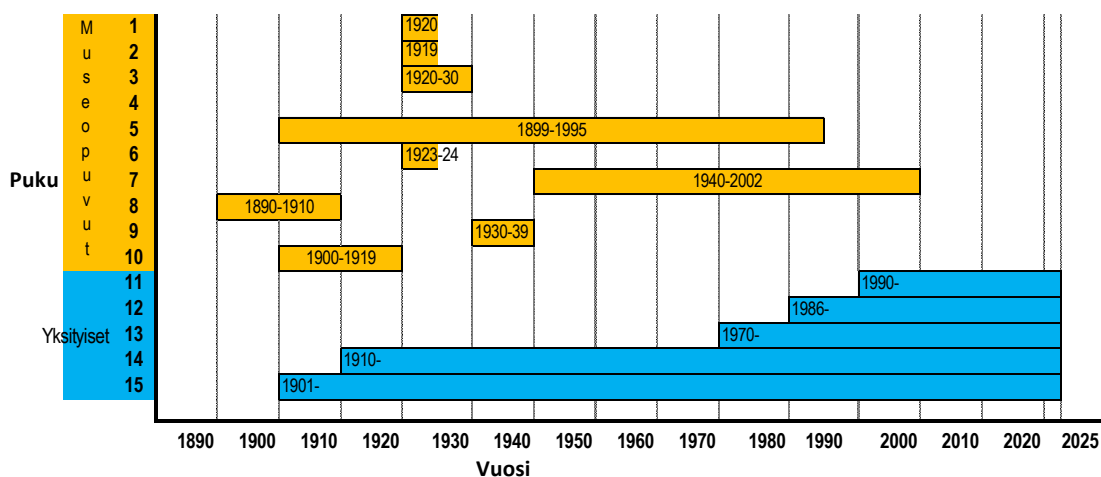

Kuva 36. Kuvakooste Brandersin suvun kastepuvusta vuodelta 1901 vasen, sukupuoleen viittaavista merkeistä, oikea (Köckritz-Korhonen 2021)

Pukuun oli kirjailtu 29 lapsen nimet ja syntymävuodet vaaleansinisin tai punaisin ristipistoin. Viime vuosikymmeninä osaa suvun lapsista ei ole enää kas-tettu, mutta puku on ollut esillä nimiäisissä, ja nimet on kirjailtu pukuun jälkikä-teen. Kaikista tutkituista 15 puvusta kerättiin esimerkkejä sukupuoleen viittaa-vista merkeistä, joita olivat kirjailut, nauhat ja rusetit sekä eriväriset aluspuvut ja asusteet (kuva 36, oikea).

Toinen tarinaltaan mielenkiintoinen puku oli Mantereen suvun kastepuku vuodelta 1910, jonka oli valmistanut kylän räätäli. Puvun omistaja kertoi puvussa kastetun koko suvun ja melkein koko kylän. Puvussa ei ole sukupuoleen viittaavia tunnusmerkkejä ja se on edelleen käytössä.

Kaikkien tutkimieni 15 puvun käyttöiät kokosin taulukkoon (kuva 37). Museo-
pukujen käyttöiät perustuvat lahjoituksen yhteydessä saatuihin tietoihin. Museo-
puvut on merkitty keltaisella, yksityispuvut sinisellä. Puku numero 5 (ks.
kuva 35, sivulla 55) on Olga Svinhufvudin kotkalaiselle Tenkasen suvulle valmistama puku.

Kuva 37. Pukujen käyttöiät (Köckritz-Korhonen 2021)

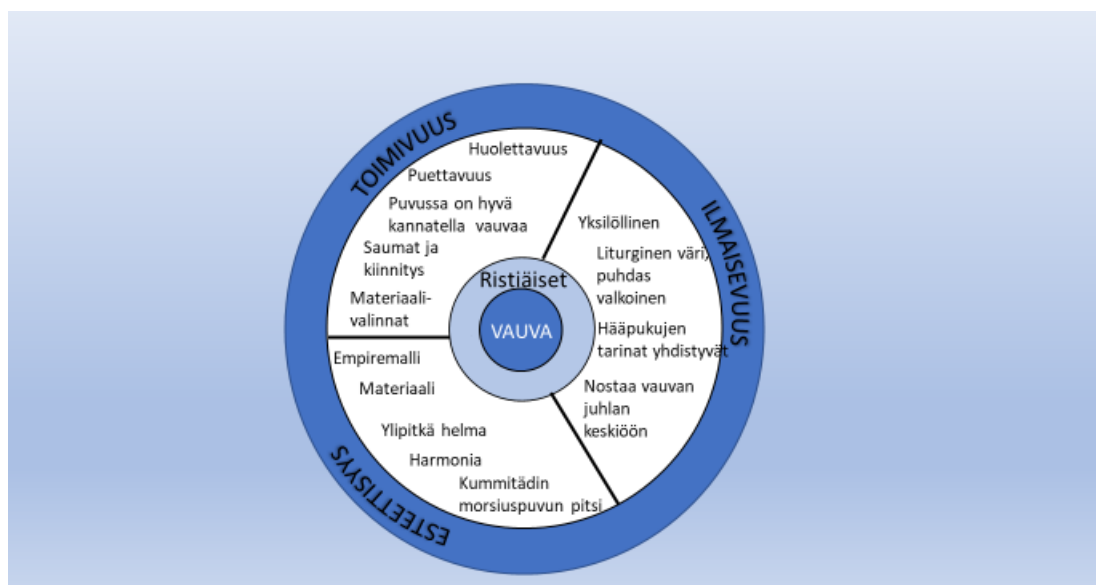
Kaikki yksityiset kastepuvut ovat edelleen käytettävissä, joista vanhin puku oli vuodelta 1901. Se on ollut viimeksi käytössä syyskuussa 2021 Lotta-tytön nimissä, Lotan nimi on 120-vuotiaan puvun kolmaskymmenes.

Sihvo (2014, 44–45) toteaa tekemänsä kyselytutkimuksen perusteella esimerkiksi perinteisellä kastemekolla olevan viisi yhdistävää ominaisuutta. Merkittävin oli, että kastemekko oli suvun perintöesine kulkiessaan sukupolvelta toiselle. Toinen ominaisuus vastauksissa oli käsityötaidon näkyminen ja juhluvien materiaalien käyttö. Lähes yhtä merkittävä ominaisuus oli pukuun liittyvä symboliikka ja uskonnollisuuden ilmentyminen –valkoista väriä pidettiin kristinuskon symbolina. Sukupuolen erottaminen vaaleanpunaisin tai sinisin nauhoin nähtiin merkityksellisenä, lisäksi perinteisen puvun ominaisuuksiin kuului esteettisyys ja koristeellisuus.

Sihvon kyselytutkimuksen vastauksia lukiessani totesin, että olin kiinnittänyt samoihin asioihin huomioni tutkiessani kastepukuja kuin tutkimukseen vastanneet. Sihvon pro gradu -tutkielman aiheena oli tutkia vaihtoehtoja perinteiselle kastemekolle sekä tutkia vaihtoehtoisten asuvalintojen merkitystä.

7 KASTEPUVUN SUUNNITTELU JA VALMISTUS MORSIUSPUVUISTA JÄLJELLE JÄÄNEISTÄ MATERIAALEISTA

Toinen opinnäytetyön alakysymyksistä on ”Miten suunnittelen ja toteutan kastepuvun hääpukujen ylijäämämateriaaleista? Käytän suunnitteluun ja toteutukseen vaatesuunnittelun kehysmallia saadakseni vastauksen tutkimuskysymykseen, jonka esittelin aikaisemmin (kuva 26, sivulla 41). Sovellan TIE- mallia kastepuvun suunnitteluun sopivaksi ja esittelen niitä ominaisuuksia, joita puvussa mielestäni tulee olla (kuva 38).

Kuva 38. TIE-malli kastepuvun prosessissa (Köckritz-Korhonen 2021)

Puvun esteettisyyden ja ilmaisevuuden määrittelee tilaisuuden laatu ja luonne. Kasteessa lapsi nimetään ja liitetään seurakuntansa jäseneksi. Valkoinen kastepuku symboloi puhtautta, iloa ja kiitollisuutta. Suunnittelussa ja valmistuksessa pyritään hyödyntämään jäljelle jääneitä materiaaleja esteettisyydestä, ilmaisevuudesta ja toimivuudesta tinkimättä.

Toimivuutta ohjaa materiaalien huolettavuus ja puvun puettavuus sekä kiinnitimet. Saumarakenteet, nauhat tai nepparit eivät saa painaa vauvan selkää, ja lapsen tulee pysyä hyvin sylikummin otteessa. Esteettisyys muodostuu puvun

muodosta, pitsien määrästä ja asettelusta sekä morsiuspuvuista tunnistettavien piirteiden yhdistämisestä. Ilmaisevuudessa huomioidaan ristiäisten kristillinen juhlaperinne, puvun tulee nostaa lapsi juhlan keskiöön. Kastepuvun tärkeimmät komponentit ovat jäljelle jäänyt materiaali, puvun muoto ja mittasuhteet, linjat ja koristelu sekä niiden sovittaminen ehyeksi kokonaisuudeksi.

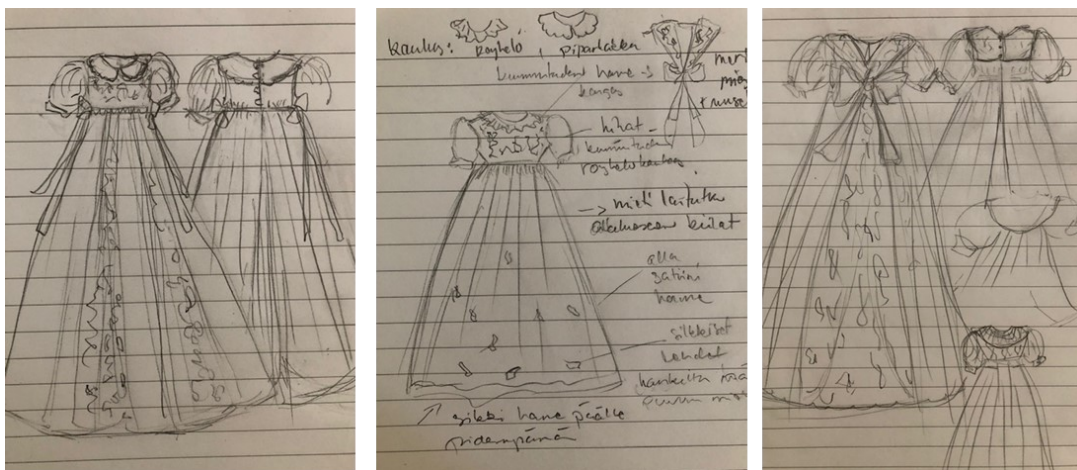
7.1 Materiaalien kartoitus ja mallin suunnittelu

Tulevalla äidillä ei ole käytettävänä suvun vanhaa pukua, hänen perheensä lapset oli kastettu lainapuvuissa. Kastepuvun suunnittelun lähtökohta oli toive morsiuspukujen ylijäämämateriaalien käytöstä (kuva 39).

Kuva 39. Morsiuspukujen ylijäämämateriaalit (Köckritz-Korhonen 2021)

Keskustelimme kastepuvun esteettisistä toiveista, suunnitteluun annettiin vapaat kädet. Puvun toivotaan olevan yllätys. Piirsin muutamia luonnoksia (kuva 40), mihin voisin tähdätä toteutuksessa.

Kuva 40. Kastepukuluonnoksia (Köckritz-Korhonen, 2021)

Oletettavasti valmiissa kastepuvussa on osia piirtämistäni luonnoksista. Puvun miehusta, kaulus ja hihat ovat pieniä kappaleita. Luonnostelin pukua materiaalien avulla myös pöydällä ja nuken päällä, siten pääsin testaamaan materiaalien toiminnallisuutta ja esteettisyyttä (kuva 41).

Kuva 41. Luonnostelua materiaalin avulla nukelle (Köckritz-Korhonen, 2021)

Vauvat puklaavat ja kuolaavat, joten tekokuitukankaiden käyttö miehustassa on huollettavuuden puolesta perusteltua. Kastepuvusta ei ole tarkoitus tehdä äidin hääpuvun miniatyyriä.

7.2 Kastepuvun valmistus ja lopputulos

Kartoitettuani jäljelle jääneet leikkuujätteet, kaavoitin puvun kaarrokkeen ja muotoilin hihat. Kummitädin puvusta oli jäljellä leikeltä hameosa. Hameen etuosassa oli kolme pitkää kapeaa kappaletta, joista yhdessä tahra sekä osa alushameesta, röyhelöt ja vähän pitsinauhaa. Äidin puvusta oli jäljellä koriste-helmiä, satiinihameen leikkaamisesta jääneet kiilat ja pala silkkiä helman lyhennyksestä.

Luonnostellessani pukua eri materiaalien avulla, silkin vähyyys ja kummitädin puvusta jääneiden käyttökelpoisten kappaleiden määrä sinetöi puvun mallin. Silkkiä ei tullut pukuun lainkaan. Kastepuvun hameosaan hyödynsin morsius-satiiniset kiilat ja kummitädin hameesta pitsiset kappaleet. Hameosan poimuttaminen ja kiinnittäminen pieneen miehustaan ei ollut toiminnallinen eikä esteettinen ratkaisu. Satiini oli liian paksua. Tein hameosaan laskokset ja

hameen etulaskoksiin kiinnitin kummitädin hameen pitkät kappaleet. Puvun yläosaan mietin erilaisia kauluksia, mutta en saanut kokonaisuutta toimimaan.

Vanhan puvun pitsikangas ei sopinut kuvioltaan eikä väriltään miehustaan tai hihoihin, joten luovuin ajatuksesta ja yksinkertaistin miehustan mallia. Päädyin käyttämään vain vanhat irtopitsit ja hyödynsin pitsin kiinnitykseen helmiä. Selkäkappaleeseen helmiä ei tullut ja puvun kiinnitykseen käytin pieniä neppareita, jotka eivät paina vauvan selkää. Hyödynsin kummitädin puvun alushameen ompelemalla siihen jäljelle jääneet röyhelöt ja käytin sitä kastepuvun vuorina. Hame on takasaumasta noin 30 cm:n matkalta auki kaarrokkeen jälkeen. Näin sylikummi saa sujautettua käden helposti puvun sisään ja lapsi on tukevasti kummin käsivarrella. Materiaalit määrittivät puvun mallin, suunnitellut rusetit ja nauhat jätin pois. (Kuva 42.)

Kuva 42. Kuvakooste valmiista kastepuvusta nuken päällä (Köckritz-Korhonen 2021)

Pukuun ei tullut sukupuoleen viittaavia merkkejä, sillä kastepäivänä pukuun kiinnitetään erillinen kukkaviehe nauhoineen. Kuvissa oleva kukkaviehe ja silkkinauha havainnollistavat puvun lopullista ilmettä.

8 ARVOVAATTEIDEN PUHDISTUS JA SÄILYTYS

Arvovaatteet säilyvät hyvinä, kun ne huolletaan ja säilytetään käytön jälkeen. Suomen käsityömuseon (s.a.) mukaan tekstiileihin tullut lika tulee poistaa heti tuoreeltaan. Erilaisille tahroille on olemassa omat puhdistusaineet ja -menetelmät sekä materiaalin puhdistamiseen ja säilyttämiseen löytyy oppaita. Lika tulee poistaa vaatteesta nopeasti, sillä lian syöpyessä kuituihin, puhdistus voi jälkikäteen olla mahdotonta. Koska morsiuspuvussa käytettiin silkkiä, tuli puhdistuksessa ja säilytyksessä huomioida materiaalin vaurioituvuus, hauraus ja valolta suojaaminen.

Suomen käsityön museon verkkosivulta löytyy erilliset ohjeet kastepuvun hoitoon ja säilytykseen. Tietoja voi soveltaa yhtäältä morsiuspukuun. Pesun tai pesettämisen jälkeen puvut tulee säilyttää ripustettuna valkaisemattomasta puuvillasta tehdyssä pukupussissa tai museopahvia olevassa laatikossa, jonka pH-arvo on neutraali verrattuna tavalliseen pahviin.

Sivuilla kehoitetaan myös keräämään puvuista tietoja ja liittämään ne puvun mukaan. Tulevaisuutta varten tärkeitä tietoja ovat puvun käyttäjät, tekijä, mitä muutoksia pukuihin on tehty vuosien varrella, jos niillä on ollut merkitystä puvun ulkonäköön. Puvun materiaalitiedot, pesuohjeet ja hoito-ohjeet on myös hyvä merkitä sekä lisätä valokuva alkuperäisestä puvusta.

9 LUOTETTAVAVUUS

Puhuttaessa tutkimuksen yleisestä luotettavuudesta ja pätevyydestä, puhutaan myös tutkimusaineiston luotettavuudesta ja riippumattomuudesta. Keskeisintä on tutkia ja analysoida suunnittelun ideointia, taustalla olevia mielikuvia ja arvojen muotoutumista sekä valmistuvan tuotoksen käyttötarkoitusta, tyylejä, muotoja, kulttuurisidonnaisuutta sosiaaliseen ympäristöön ja taloudellisiin resursseihin. Valitun tutkimusmenetelmän tulee olla luotettava ja soveltuva asetettuihin tavoitteisiin. Tutkimuksella saatua tietoa tulee arvioida objektiivisesti. (Anttila 1996, 400–401.) Opinnäytetyön tavoitteena oli suunnitella ja valmistaa yksilöllinen morsius- ja kastepuku kiertotaloushengessä. Suunnittelutyön laadullisina tiedonkeruumenetelminä käytin haastatteluja, havainnointia, erilaisia dokumentteja ja tarinoita.

Tutkimuksen lähdemateriaalina käytin kirjallisuutta laajasti ja pyrin alkuperäisten lähteiden käyttöön suomalaisten morsius- ja kastepukujen historiaa tutkiessani. Morsiuspuvun suunnitteluvaiheessa tutkin ja sovelsin Gradova ja Gutinan (1985) ”Teatteripuku. Ensimmäinen osa. Naisen puku” -kirjaa ja hyödynsin oppimaani myös kastepuvun suunnitteluun. Lisäksi käytin lähdeaineistona verkkojulkaisua, joiden sisältöihin tuli ajoittain suhtautua kriittisesti ja analyttisesti.

Tekstiilien kiertotaloutta koskevat lähteet olivat verkkojulkaisuja ja mielestäni luotettavia. Lisäksi käytin muutamaa artikkelia tekstiilien kiertotalouden tulevaisuuden näkymistä. Työhöni liittyi myös käynti Kymenlaakson museon kokonelmakeskuksessa olevien kastepukujen sekä yksityishenkilöiden omistuksessa olevien kastepukujen tutkiminen, joista saatua tietoa olen hyödyntänyt.

Suomalaisten hääpukujen historian tutkiminen lisäsi tietouttani hääpukujen monimuotoisuudesta sekä perinteiden ja arvojen merkityksistä. Tutkiessani hääpukujen lähdeaineistona suomalaisia verkkosivustoja ja hääkirjoja, totesin niissä käytettävän usein lähteenä Kaunisto ja Voutilaisen (2012) kirjaa ”Siksi tahdot: Hääkirja”, ja päädyin historiallisen osuuden tutkimisessa käyttämään sitä ensisijaisena lähteenä. Sama tilanne toistui suomalaisten kastepukujen historian tutkimisessa, jossa päädyin käyttämään ensisijaisena lähteenä Pylkkäsen (1984) ”Kaksi pukuhistoriallista tutkielmaa”. Eri seurakuntien verkkosivujen materiaalit kasteesta ja kastepuvusta vaihtelivat laajasti, niiden vertaileminen ja arvioiminen vaati työtä.

Suunnitteluvaiheessa tutkin valmistettavien pukujen materiaaleja ja vertailin niiden toimivuutta ja esteettisyyttä sekä tein materiaalikokeiluja. Tämä joudutti valmistusta ja vähensi valmistusprosessia yllätyksiltä. Myös morsiuspukuohjelmien katsomisen koin hyödylliseksi, morsiamien mietteet olivat samankaltaisia, odotukset ja realiteetit eivät aina kohdanneet. Suunnittelua auttoi runsas dokumentointi kuvaamalla, luonnostelemalla ja kirjaamalla asioita muistiin. Tämä helpotti, edisti ja nopeutti myös toteutusta. Aikatauluttaminen oli tärkeää ja siinä pitäytyminen vei prosessia eteenpäin. Kastepukujen historia ja kasteen merkityksen ymmärtäminen toi lisäarvoa suunnittelulle, mutta morsiuspuvuista jäljelle jääneiden materiaalien rajallisuus rajoitti toteutusta.

Tutkimusmenetelmänä Jo Kallalin ja Jane Lambin vaatesuunnittelun kehysmalli palveli tilaustöiden suunnittelua ja valmistamista. TIE-mallin hyödyntäminen yksilöllisten pukujen suunnittelussa ja valmistuksessa oli toimiva, joustava ja monipuolinen tutkimusmenetelmä. Suunniteltava puku edellyttää asiakkaan tarpeen, puvun käyttötarkoituksen, tilaisuuden laadun ja siihen liittyvän kulttuurin tuntemista. TIE-mallin joustavuus näkyy työssä käyttötarkoitukseltaan erilaisten pukujen suunnitteluun ja valmistukseen liittyvien tutkimusongelmien ratkaisemisessa, kun suunnittelun vaatimukset olivat erilaiset, mutta materiaalit yhtäläiset. Suunnittelutyö jatkui läpi koko prosessin ideoinnista pukujen valmistamiseen saakka. Kiertotalousnäkökulma toi omat haasteensa osoittaen, että puvun osien uudelleenkäyttö ja jäljelle jääneiden materiaalin hyödyntäminen ei vähentänyt tai heikentänyt lopputuloksia. Puvut sopivat tilaisuuksien luonteeseen ja käyttötarkoitukseen.

10 YHTEENVETO, JOHTOPÄÄTÖKSET JA ARVIOINTIA

Työni lähtökohtana oli suunnitella ja valmistaa asiakkaalle morsiuspuku. Pyyntö esitettiin puolitoista vuotta ennen häitä ja aloitin suunnittelutyön hyvissä ajoin. Kartoitettuani asiakkaan tarpeet pääsin alustaviin ideoihin ja suunnitelmien hiomiseen, kun suunnitelmat muuttuivat täysin. Morsiamen kummitäti oli antanut morsiamelle oman hääpukunsa ja suunnittelun lähtökohta muuttui. Aikaisemmin tehty työ ei mennyt hukkaan. Olin kartoittanut tietojani morsiuspuvun suunnittelusta, trendeistä ja kaavoituksesta. Ymmärsin puvun komposition ja eri ilmaisukeinojen yhdistämisen merkityksen harmonisen kokonaisvaikutelman aikaansaamiseksi. Uuteen tehtävään ryhtyminen oli mutkallista, ja aiemmin tehty projektityö morsiuspuvun suunnittelusta sai jatkoa puvun valmistukseen. Kun häiden jälkeen minulle kerrottiin hartaasti toivutusta perheenisäyksestä, lopullinen opinnäytetyön muoto vahvistui ja ympyrä sulkeutui.

Tutkimuskysymykset auttoivat minua ratkaisemaan tutkimusongelman ”Yksilöllisen morsius- ja kastepuvun suunnittelu ja toteutus kiertotaloushengessä”. Päättökysymys ”Miten suunnittelen ja valmistan yksilöllisen morsius- ja kastepuvun asiakkaalle kiertotaloushengessä?” keskittyi pukujen suunnitteluun ja valmistukseen. Hyödynsin inspiraation lähdeä, kerättyä aineistoa, tietojen ja taitojen kertymistä sekä soveltamista asiakkaan tarpeita vastaavaksi.

Alatutkimuskysymys ” Miten hyödynnän morsiuspuvun suunnittelussa ja toteutuksessa olemassa olevan puvun osia ja materiaaleja?” suunnittelu ja valmistus tarkentui yksilöllisen morsiuspuvun suunnitteluun ja valmistukseen kiertotalousajattelua hyödyntäen. Toinen alatutkimuskysymys ” Miten suunnittelen ja toteutan kastepuvun hääpukujen ylijäämämateriaaleista?” keskittyi niin suunnittelussa kuin valmistuksessa vain ylijäämämateriaalin muuttamiseen arvotuotteeksi.

Kastepukujen tutkiminen osoitti, miten tärkeää lapsen sukupuolesta kertominen on ollut ja se osoitettiin vaatetuksen keinoin. Säätyerot vaikuttivat, millaisessa asussa lapsi kastettiin tai morsian vihittiin. Huolimatta rajoituksista, kasteliina, -vaippa tai -puku oli vauvan kaunein vaate, mihin lapsi puettiin kastepäivänä, eikä tämä perinne ole poistunut. Kastepuvut olivat arvovaatteita, jotka kulkivat suvuissa ja ne merkittiin perukirjoihin. Tutkimalla kastepukujen historia ja yhdistämällä Finna.fi- sivustojen tarjoamia digitaalisia kuva-arkistoja, pystyin yhdistämään lukemani ja näkemäni opinnäytetyöhön. Myös pukuihin liittyvät tarinat, kertovat miksi pukuja oli käytetty kauan tai käytetään edelleen, perinteiden säilyttäminen on merkityksellistä.

Huolellinen suunnittelu on perusta hyvään lopputulokseen ja resurssit tulee olla kunnossa. Hyvät vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaidot auttavat asiakaspalvelussa yhteistyötä ja luottamuksen syntymistä. Digitaalisten sovellusten käyttö suunnitteluvaiheen tiedonsiirrossa nopeutti niin suunnittelua kuin toteutusta. Rungas dokumentointi kuvin, luonnoksin ja kirjauksin helpotti kirjoittamista. Avoimuus, havainnointi, joustavuus ja ketteryys olivat suunnittelutyölle eduksi, asiakkaan tyytyväisyys oli tärkeintä oman oppimisen lisäksi. Asiakkaalta ja hänen läheisiltään saatu positiivinen palaute valmiista morsiuspuvusta kertoi suunnittelutyön ja toteutuksen onnistuneen. Kastepuvun toivottiin olevan yllätys, joten perhe Korhoselta ja suvulta saatava palaute ei tähän opinnäytetyöhön ehdi. Tutkimusongelman sain ratkaistua ja noudatin asettamani tavoitteita kiertotaloushengestä. Morsiuspuvussa hyödynsin kummitädin puvun osia ja kastepuvun tein jäljelle jääneistä materiaaleista. Lopputuloksena oli kaksi erilaiseen käyttötarkoitukseen valmistettua pukua, joissa näkyy alkuperäisen puvun elementtejä, mutta puvut ovat yksilöllisiä ja kantajalleen tehtyjä.

Suunnittelemani ja valmistamani puvut ovat näyttö oppimastani, johon kuuluu myös palautteen saaminen asiakkaalta. Ehkä koskettavin kiitos tuli selatesani hääkuvatiedostoa, jossa oli pitkä kuva sarja vanhempien reaktiosta nähdessään tyttärensä. Poimin kuvista palautteeksi muutaman. (Kuva 43.)

Kuva 43. Kuvakooste morsiamen vanhempien reaktiosta (Köckritz-Korhonen 2021)

Tiedustellessani asiaa morsiusparilta sain seuraavanlaisen viestin: ” *Morsiuspuku oli kaunis ja ylitti kaikki odotukset. Alkuperäisen puvun henki säilyi uudessa puvussa kunnialla. Morsian oli mukana puvun suunnittelussa ja sai kerrottua palautetta aina puvun eri valmistusvaiheissa. Täydellinen puku.*”

11 POHDINTA

Suunnittelun ja valmistuksen riskikartoitusta miettiessäni päällimmäisenä ajatuksena oli, onnistummeko löytämään asiakkaan kanssa yhteisen ymmärryksen ja kommunikoimaan avoimesti. Onnistunko luomaan asiakastyytyväisyyden suunnittelun ja prosessin eri vaiheissa sekä vastaisiko lopputulos asiakkaan toiveita ja odotuksia? Asiakas oli kuitenkin erittäin tyytyväinen lopputulokseen, eikä työn aikana esiintynyt erimielisyyksiä. Asunpaikkojemme välinen etäisyys, 300 km, ei muodostunut ongelmaksi.

Ajattelin, että haasteeksi voisi nousta myös näkemuserot, realiteettien ymmärtäminen sekä niiden hyväksyminen, mutta nämäkin haasteet osoittautuivat turhiksi. Kiire ei rasittanut jaksamistani ja uskon ammattitaitoni kehittyneen projektin aikana. Materiaalien testaaminen ja ompeluteknisten ratkaisujen kokeileminen nopeuttivat pukujen valmistusta. Myös aika morsiuspuvun

suunnittelussa ja toteutuksessa oli puolellani, sitä oli riittävästi. Vihkikirkkoon tutustuminen ja aikaisemmin tehty matka Roomaan olivat onnenpotku hääpuvun ilmeelle.

Suunnittelun kannalta historiallisen taustatutkimuksen ja Gradova ja Gutina ”Teatteripuku. Ensimmäinen osa. Naisen puku” -kirjan tutkiminen ja tietojen soveltaminen morsiusmuodin kautta, koin todella tärkeäksi oppimisen kannalta. Myös suomalaisten hääpukujen historian kirjon tutkiminen oli olennaista. Materiaaleja on aina kierrätetty tai muokattu, mutta syyt ovat olleet erilaiset kuin tässä projektissa. Ennen oli kyse materiaalin saatavuudesta ja varallisuudesta, nyt asiakkaan arvomaailmasta. Tässä työssä olen päässyt harjoittelemaan prosessia, miten jo olemassa olevasta materiaalista saadaan aikaan uusia pukuja. Olen oppinut, että materiaalien vaihtuminen tuo aina uusia haasteita tullessaan, jolloin jokainen prosessi on hyvin elävä ja erilainen käytettäessä kierrätysmateriaaleja. Erilaiset materiaalit toimivat eri tavalla ja niiden yhteensovittaminen vaatii jatkuvaa oppimista.

Morsian pitää hääpukua yllään vain päivän. Toiset myyvät pukunsa häiden jälkeen ja toiset säästävät. Kun mietin oman sukuni morsiuspukuja, jotka ovat edelleen tallessa, ja tekemääni pukua, voin olettaa, että puvun yksilöllisyys ja pukuun liittyvät muistot ja tunteet ovat syy säilyttämiselle. Morsian on ollut mukana puvun suunnittelussa, vaikuttanut materiaalivalintoihin ja pikkuhiljaa sovitustilanteissa nähnyt puvun valmistuvan juuri hänelle, yhteen elämänsä tärkeimmistä juhlapäivistä. Tulevaisuudessa morsian voi jatkaa kummitätinsä perinnettä antamalla puvun, jollekin hänelle tärkeälle henkilölle ja tarina jatkuu.

Kastepuvun suunnitteluun ja valmistukseen vaikutti pukujen historian tutkiminen. Jokainen puku oli omanlaisensa, kahta samanlaista ei ollut. Minua kiehtoivat pukuihin liittyvät tarinat ja ainutlaatuisuus. Ymmärsin, miksi pukuja oli säilytetty ja käytetty vuosikymmeniä, jopa toistasataa vuotta ja käytetään edelleen. Perinteet ja tarinat ovat säilyttämisen arvoisia, ja niin kauan kuin suvuista löytyy ihmisiä, jotka ovat kiinnostuneita säilyttämään ja vaalimaan pukuja, niiden elämä jatkuu. Puvuilla on paikkansa, aikansa ja arvonsa niitä vaalivien ihmisten keskuudessa. He arvostavat pukujen tekijöitä ja perinnettä. Ja kun on aika luopua puvuista, voi niitä aina tarjota museoihin. Museoissa ne jatkavat

elämäänsä osana suomalaista kulttuuriperintöä, museoesineinä ja tutkimuskohteina, tallessa tuleville sukupolville.

Pukuja tehdessäni vahvistui tunne, että olin tehnyt elämässä oikeita valintoja ja olen oikealla tiellä. Valmistamani puvut on tehty ekologisesti ja olen yrittänyt hyödyntää suurinta resurssia koulutusta, täysimääräisesti prosessin kaikissa vaiheissa. Kierrätysmateriaaleja käytettäessä prosessi on aina omanlaisensa. Kun materiaali vaihtuu, ollaan aina uusien haasteiden edessä eikä oppiminen lopu koskaan. Kastepukua tehdessäni mietin, mitenhän kastepuvuille käy nimiäisten lisääntyessä. Ehkä nimiäiskulttuuriin paneutuminen ja nimiäisvaatteen suunnittelu vauvalle tai äidille ja vauvalle, olisi mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe asiasta kiinnostuneille opinnäytetyön tekijöille. Toivon opinnäytetyöni inspiroivan opiskelijoita tarttumaan tilaisuuteen ja uskomaan itseensä. Niin minäkin tein.

LÄHTEET

Aalto, A., Anttila, M., Aydemir, J., Forsström, P., Heinänen, S., Honkimaa, O., Kerttula, S. & Toivonen, P. 2012. Suomalaiset käsityöaarteet. Helsinki: WSOY.

Anttila, P. 1996. Tutkimisen taito ja tiedon hankinta. 3. painos. Hamina: Akaatiimi Oy.

Brokadi. 2021. Kielitoimiston sanakirja. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/brokadi?searchMode=all> [viitattu 27.5.2021].

Esteettisyys. 2021. Suomisanakirja. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.suomisanakirja.fi/esteettisyys> [viitattu 1.11.2021].

Gradova, K.V. & Gutina, E. A. 1987. Teatteripuku. Ensimmäinen osa. Naisen puku. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Harmonia. 2021. Kielitoimiston sanakirja. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/harmonia?searchMode=all> [viitattu 1.11.2021].

Heikkilä-Rastas, M. 2003. Muodin vai muodon vuoksi? Couturemuodin ja muotoilun vaikutukset Kaisu Heikkilä Oy:ssä 1950-luvulta 1980-luvun alkua suunnittelijan näkökulmasta. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu A 42. Väitöskirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hintsanen, P. 2020. Häät. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.colouria.net/kulttuurit/haat.htm> [viitattu 1.11.2021].

Hirsijärvi, S., Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Häät. 2019. Mitä häamekko maksaa? WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.haat.fi/artikkeli/mita-haamekko-maksaa> [viitattu 1.11.2021].

Häät ja juhlat. 2021. Pieni mekkokoulu: Värisävyt ja materiaalit. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.haatjajuhlat.fi/pieni-mekkokoulu-varisavyt-ja-materiaalit> [viitattu 2021].

Ijäs. M. 2019. Suntion Käsikirja. Kaste WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://peda.net/p/pirjo.salminen/suntion-k%C3%A4sikirja/jt/kt/kaste> [viitattu 16.9.2021].

Jenkyn Jones, S. 2002. Fashion design. London: Laurence King Publishing Ltd.

Kallal, M. J. & Lamb, J. M. 1993. Linking Industry Practice with Apparel Design Education. Teoksessa Sillanpää-Suominen, H. & von Knorring, M. (toim.) Lectures and Writings from the International Conference of Fashion Design. Helsinki, Finland, 25–27 May 1993. Helsinki: University of Industrial Arts Helsinki, 253–258.

- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kaivola, T. (toim.) 1998. Lasten juhlat: rotinoista rippikouluun. Rauma: Kirjapaino Oy West-Point.
- Kartano, M-R. 2016. Kirja suomalaisen evankelisluterilaisen kirkon ja Väinölän suvun kastekulttuurista. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Kuvataiteen koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016111916529> [viitattu 1.11.2021].
- Kauta, J. 2021. Rikkinäiset tekstiilit voi jatkossa viedä keräykseen Kotkassa ja Kouvolassa – Kymenlaakson Jäte otti varaslähdön jätelaissa. Yle. Uutiset. WWW-dokumentti. Päivitetty 20.5.2021. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11940351> [viitattu 17.10].
- Kaunisto, T-E. & Voutilainen, E. 2012. Siksi tahdot: hääkirja. Porvoo: Bookwell
- Kiertotalous 2021. Talous Kielitoimiston sanakirja 2021. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/kiertotalous?searchMode=all> [viitattu 1.11.2021].
- Kausan koulu. s.a. Peda.net. Uskonto 6. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://peda.net/iitti/kausan-koulu/pienryhm%C3%A4-5-6/uskonto-62> [viitattu 1.11.2021].
- Kiertoon.eu.2018. Miksi kiertotalousprosessi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kiertoon.eu/fi/miksi-kiertotalous> [viitattu 1.11.2021].
- Kirkko ja Kaupunki. 2020. Kastemekko periytyy antiikin Roomasta – valkoinen tunika kertoo, että Jumala peittelee hyvydellä ja rakkaudella. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/kastemekko-periytyy-antiikin-roomasta-valkoinen-tunika-kuvaa-kaiken-peittavaa-rakkautta-ja-hyvyytta-#101f60c8> [viitattu 1.11.2021].
- Koppa, 2019. Narratiivinen tutkimus. WWW-dokumentti. Saatavissa: [Narratiivinen tutkimus — Jyväskylän yliopiston Koppa \(jyu.fi\)](https://www.kymin.fi/jyu/fi/narratiivinen-tutkimus---jyvaskylan-yliopiston-koppa) [viitattu 1.11.2021].
- Koskennurmi-Sivonen, R. 2002a. Käsityötuote. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://rkosken.kapsi.fi/kasityotuote.html> [viitattu 1.11.2021].
- Koskennurmi-Sivonen, R. 2002b. TIE-mallin prosessi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://rkosken.kapsi.fi/kasityotuote.html> [viitattu 1.11.2021].
- Kotka-Kymin seurakunta. 2019. Perhejuhlat ja hautajaiset. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kotka-kyminseurakunta.fi/ristiaiset> [viitattu 1.11.2021].

- Kämäräinen, S. 2011. Kansas Sun: Uniikki hääpuku- ja vihkisormuskokokelema. Savonia-Ammattikorkeakoulu. Muotoilun koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/36622/Kamarainen_Sini.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 1.11.2021].
- Lamb, J. M. & Kallal, M. J. 1992. A Conceptual Framework for Apparel Design. *Clothing and Textiles Research Journal* 10(2), 42–47.
- Laurila, N-M. 2013. Mittatilausvaatteen valmistusprosessi. Hämeen ammattikorkeakoulu. Muotoilun koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/58035/laurila_niina-maija.pdf?sequence=1 [viitattu 1.11.2021].
- Linnemäki, S-M., Lyytinen, K., Nurmi, P. 2021. Vaatteiden lainaaminen on uudenlainen kuluttamisen tapa. Lukijoilta. *Turun Sanomat* 10.7.2021. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.ts.fi/lukijoilta/5366257/Vaatteiden+lainaaminen+on+uudenlainen+kuluttamisen+tapa> [viitattu 1.11.2021].
- Niinimäki, K. 2018. Tekstiilistä arvotuotteeksi. Sitra. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.sitra.fi/blogit/tekstiilijatteesta-arvotuotteeksi/> [viitattu 1.11.2021].
- Palttina. 2021. Kielitoimiston sanakirja. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/palttina> [viitattu 1.11.2021].
- Piha. A. 2018 Ammattilaisen kädenjälki. Kolme kovaa ammattilaisille – mitä ovat kestäväkehitys, kiertotalous ja kierrätys. WWW-dokumentti. Saatavissa: [Kolme kovaa ammattilaiselle - mitä ovat kestävä kehitys, kiertotalous ja kierrätys? - Ammattilaisen kädenjälki \(kadenjalki.fi\)](https://www.kadenjalki.fi/kolme-kovaa-ammattilaiselle-mita-ovat-kestava-kehitys-kiertotalous-ja-kierratys-ammattilaisen-kadenjalki) [viitattu 1.11.2021].
- Plastinen. 2021. Suomisanakirja. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.suomisanakirja.fi/plastinen> [viitattu 1.11.2021].
- Pylkkänen, R. 1984. Kaksipukuhistoriallista tutkielmaa. Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakausikirja 85. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Ruokamo, A. & Uunimäki, M. 2021. Suunnittelijan opas kiertotalouden mukaiseen vaatesuunnitteluun. LAB-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-827-360-1> [viitattu 1.11.2021].
- Rostedt, A. 2003. Elämäni ensimmäinen suuri juhla. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Salon seurakunta. 2020. Uskelan kirkko. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.salonseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat/kirkot-ja-kappelit/uskelan-kirkko> [viitattu 1.11.2021].
- Satiinisidos. 2021. Kielitoimiston sanakirja. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/satiinisidos?source=suggestion> [viitattu 1.11.2021].

Sihvo, M-M. 2014. Kasteasun vaihtoehdot. Kastettavan asuvalinnat ja niiden merkitykset. Itä-Suomen Yliopisto. Filosofinen tiedekunta. Käsityötieteen pro gradu -tutkielma.

Sorsetti. 2021. Kielitoimiston sanakirja. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/sorsetti?searchMode=all> [viitattu 1.11.2021].

Suomen evankelisluterilainen kirkko. 2020. Jäsentilastot 2020 aikasarja. WWW-dokumentti. Saatavissa: [Jäsentilasto 2020 aikasarja - Kirkon tilastopalvelu \(kirkontilastot.fi\)](https://www.kirkontilastot.fi) [viitattu 1.11.2021].

Suomen käsityön museo. s.a. Arvotekstiilien säilytys ja huolto. WWW-dokumentti. Saatavissa: [Arvotekstiilien säilytys ja huolto | Käsityön museo \(craftmuseum.fi\)](https://www.craftmuseum.fi) [viitattu 28.9.2021].

Suomen käsityön museo. 2018. Mikä kansallispuku on? WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.craftmuseum.fi/palvelut/suomen-kansallispukukeskus/kansallispukujen-tietopaketti/mika-kansallispuku> [viitattu 1.11.2021].

Suomen Tekstiili & Muoti. 2018. Kiertotalouden kärjessä II – Ratkaisuja tekstiilien kiertoon. Kaikki materiaalit hyödyksi. WWW-dokumentti. Saatavissa: [kiertotalouden karjessa ii 2018 verkko blogi.pdf \(businessfinland.fi\)](https://www.businessfinland.fi) [viitattu 1.11.2021].

Suomen Tekstiili & Muoti. 2017. Kiertotalousjulkaisu. Kiertotaloudesta kasvua. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/stjm/uploads/20170123172356/STJM_Kiertotalousjulkaisu_2017.pdf [viitattu 1.11.2021].

Suomen Tekstiili & Muoti. 2018b. Kiertotalouden kärjessä II – Ratkaisuja tekstiilien kiertoon. Palveluilla pidempi käyttöikä. WWW-dokumentti. Saatavissa: [kiertotalouden karjessa ii 2018 verkko blogi.pdf \(businessfinland.fi\)](https://www.businessfinland.fi) [viitattu 1.11.2021].

Tilastokeskus. 2021. Syntyvyyden lasku pysähtyi vuonna 2020. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.stat.fi/til/synt/2020/synt_2020_2021-04-23_tie_001_fi.html [viitattu 1.11.2021].

Torvinen, I. 2019. Moniosainen muunneltava morsiuspuku. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Muoti- ja puvustus. Opinnäytetyö. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/43503/Ylenius_Kirsi.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 1.11.2021].

Turun museokeskus s.a. Kastemekko. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.finna.fi/Record/musketti_tm.M20:TMM16042:5 [viitattu 1.11.2021].

Vaateparsi. 2021. Kielitoimiston sanakirja. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/vaateparsi?searchMode=all> [viitattu 1.11.2021].

Vetelin seurakunta. 2020. Perhejuhlat. Ristiäiset. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.vetelinseurakunta.fi/ristiaiset> [viitattu 1.11.2021].

Volyymi. 2021. Kielitoimiston sanakirja. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/volyymi> [viitattu 1.11.2021].

Ylenius, K. 2012. Muunneltavan morsiuspuvun suunnittelu. Hämeen ammattikorkeakoulu. Muotoilun koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/43503/Ylenius_Kirsi.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 1.11.2021].

Änäckälä, P. 2010. Juhlapukumalliston suunnittelu ja toteutus T:mi Ateljé Anne K:lle. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Tekstiili- ja vaateustekniikan koulutusohjelma Opinnäytetyö. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/23104/Anakkala_Paula.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 1.11.2021].

KUVALUETTELO

Kuva 1. Käsitekartta. Köckritz-Korhonen, H. 2021.

Kuva 2. Viitekehys. Köckritz-Korhonen, H.2021.

Kuva 3. TIE-malli ja prosessikaavio Ritva Koskennurmi-Sivosen mukaan, Kallalin ja Lambin FEA-mallista. Koskennurmi-Sivonen, R 2002b. Kallalin ja Lambin malliin liittyvä prosessin kuvaus. Saatavissa: <https://rkosken.kapsi.fi/tieprosessi.html> [viitattu 1.11.2021].

Kuva 4. Materiaalin kierrätys. Piha 2018. Saatavissa: <https://www.kadenjalki.fi/ajankohtaista/kolme-kovaa-ammattilaiselle-mita-ovat-kestava-kehityskiertotalous-ja-kierratys/> [viitattu 1.11.2021].

Kuva 5. Kuva kiertotaloudesta. Köckritz-Korhonen, H. 2021.

Kuva 6. Kuvakollaasi pyhäpukujen koristelusta hääpuvuiksi. Köckritz-Korhonen, H. 2020.

Kuva 7. Kuvakollaasi pitopöydästä ja kruunuhäistä. Köckritz-Korhonen, H. 2020.

Kuva 8. Morsian ja hääseurue 1920-luvulla valkoisissa vaatteissaan. Köckritz-Korhonen, H. 2020.

Kuva 9. Aino-mummun häähäpuku vuodelta 1939 ja tyttärien puvut vuosilta 1963 ja 1968. Köckritz-Korhonen, H. 2021.

Kuva 10. Aino-mummun tyttärentyttärien puvut vuosilta 1992 ja 2004. Köckritz-Korhonen, H. 2021.

Kuva 11. Kuvakollaasi vaippamaisesta, kauhtanamaisesta, yksimittaisesta ja kaksiosaista morsiuspuvusta. Köckritz-Korhonen, H. 2021.

Kuva 12. Kuvakollaasi puvun tilavuusvaikutelmista ja harmoniasta. Köckritz-Korhonen, H. 2020.

Kuva 13. Kuvakollaasi muodon massiivisuudesta. Köckritz-Korhonen, H. 2020.

Kuva 14. Kuvakollaasi muodon plastisuudesta ääriivijojen muuttuessa toisiksi pehmeästi. Vastakohtana plastisuudelle on jäykkä ja kulmikas muoto. Köckritz-Korhonen, H. 2020.

Kuva 15. Kuvakollaasi kolmion mallisista silueteista. Köckritz-Korhonen, H. 2020.

Kuva 16. Kuvakollaasi puvun osien ja vartalon mittasuhteiden välisistä eroista. Köckritz-Korhonen, H. 2020.

Kuva 17. Kuvakollaasi eri perussuuntaisista linjoista. Vertikaaliset eli pystysuorat, horisontaaliset eli vaakasuorat ja diagonaaliset eli viistot linjat. Köckritz-Korhonen, H. 2020.

Kuva 18. Kuvakollaasi eri materiaalin ja kuvion koon vaikutuksista. Köckritz-Korhonen, H. 2020.

Kuva 19. Kuvakooste morsiamen lähettämistä ideakuvista. Köckritz-Korhonen, H. 2020.

Kuva 20. Luonnoksia morsiuspuvuista. Köckritz-Korhonen, H. 2020.

Kuva 21. Kuvakooste morsiamen valinnoista ja yksityiskohdista. Köckritz-Korhonen, H. 2020.

Kuva 22. Kummitädin puku edestä, takaa ja suunnittelua rajaava tahra. Köckritz-Korhonen, H. 2020.

Kuva 23. Vaihtoehtoja selkäkappaleen muokkaamiseksi. Köckritz-Korhonen, H. 2020.

Kuva 24. Kuvakollaasi. Inspiraation lähde suunnitteluun: Uskelan kirkon sisäkatto ja korinttilaiset pylväät Salossa ja Santa Maria sopra Minerva kirkko Roomassa. Köckritz-Korhonen, H. 2020.

Kuva 25. Korinttilainen pylväs, miehusta ja luonnos inspiraatiosta. Köckritz-Korhonen, H. 2020.

Kuva 26. TIE-malli omassa suunnittelussa. Köckritz-Korhonen, H. 2020.

Kuva 27. Morsiussatiinin ja silkin yhdistäminen alkuperäiseen pukuun. Köckritz-Korhonen, H. 2020.

Kuva 28. Saumakokeiluja ja välisilittämisen tärkeys. Köckritz-Korhonen, H. 2020.

Kuva 29. Kuvakollaasi muodon etsimisestä kaavoitus-esimerkkien ja mansikkaharson avulla. Köckritz-Korhonen, H. 2020.

Kuva 30. Kuvakollaasi hunnun valmistamisesta. Köckritz-Korhonen, H. 2020.

Kuva 31. Kuvakollaasi laukun korjauksesta ja kenkien koristelusta. Köckritz-Korhonen, H. 2020.

Kuva 32. Kuvakollaasi vanhan morsiuspuvun muutoksesta uudeksi puvuksi, hääkuvat. Köckritz-Korhonen, H. 2021.

Kuva 33. Kuvakooste Kansallismuseon kasteröijystä, -kaavusta ja venetsialaisesta pitsistä. Köckritz-Korhonen, H. 2021.

Kuva 34. Kuvakooste Armfelt-, Wrede-, Dahl -suvun ristiäisasusta vuodelta 1826. Köckritz-Korhonen, H. 2021.

Kuva 35. Kuvakooste kastepuvusta vuodelta 1899, tekijä Olga Svinhufvud. Köckritz-Korhonen, H. 2021.

Kuva 36. Kuvakooste Brandersin suvun kastepuvusta vuodelta 1901 vasen ja sukupuoleen viittaavista merkeistä, oikea. Köckritz-Korhonen, H. 2021.

Kuva 37. Pukujen käyttöiät. Köckritz-Korhonen, H. 2021.

Kuva 38. TIE-malli kastepuvun prosessissa. Köckritz-Korhonen, H. 2021.

Kuva 39. Morsiuspukujen ylijäämämateriaalit. Köckritz-Korhonen, H. 2021.

Kuva 40. Kastepukuluonnoksia. Köckritz-Korhonen, H. 2021.

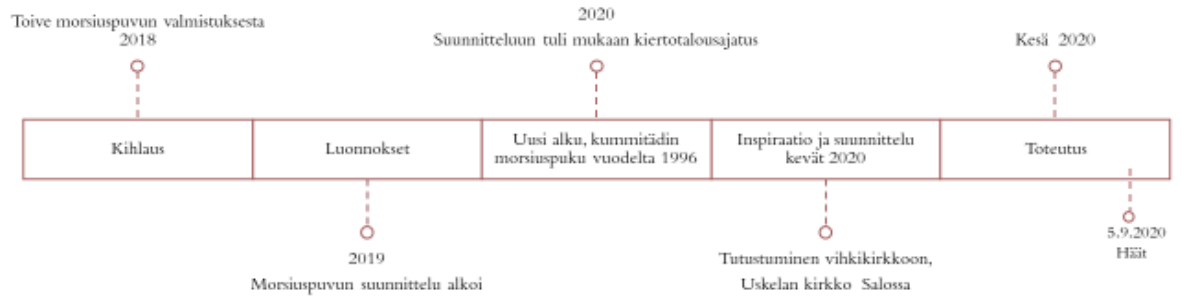
Kuva 41. Luonnostelua materiaalin avulla nukelle. Köckritz-Korhonen, H. 2021.

Kuva 42. Kuvakooste valmiista kastepuvusta nuken päällä. Köckritz-Korhonen, H. 2021.

Kuva 43. Kuvakooste morsiamen vanhempien reaktiosta. Köckritz-Korhonen, H. 2021.

Aikajana morsius- ja kastepuku

AIKAJANA MORSIUSPUKU

AIKAJANA KASTEPUKU

Morsiuspuvun työvaiheita

Morsiuspuvun hunnusta tehty kastepuku, vuosi 1942

Puku 6. näyttelyssä, äidin morsiuspuvun hunnusta 1942 - ?

Puku on vuodelta 1942, tehty esikoistyttärelle, laajakoskelaiseen perheeseen. Kastemekon päällyspukuun käytetty äidin huntuja, vaaleanpunaisia satiininauhasta tehtyjä kukkasia helmassa. Pukua käytetty suvussa monen lapsen ristiäisissä. Mukana vaaleansininen aluspuku. Pukua ei päästy mittaamaan, on näyttelyssä.

Lähde:

<https://www.finna.fi/Search/Results?lookfor=kastemekko+1942+Laajakoski&type=AllFields&dfApplied=1&limit=20>

[Hunnusta kastemekko, häät vuonna](#)

[1941 | Vellamo-kanava](#)

Kuvat Jaana Kataja

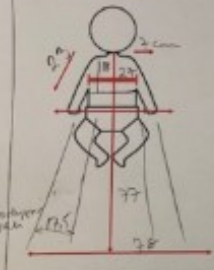
Wreden -suvun kastepuku, vuosi 1900

½ Kastepuku nro 10 vuosilta 1900- 1919

Riisäläkko 10 vuodelta 1900-1919

Taustatietoa:
Wrede - suku / Anjala

Mitta:

Materiaali ja laatu:
puna kummi
Puhka - kummi, kirkkain kummi, kummi -
kirkkain kummi, kummi kirkkain kummi

Ompelutekniikat, saumatekniikat:
Koneommit, kirkkain kummi, kummi kirkkain kummi
K. aluspuu, kummi kirkkain kummi, kummi kirkkain kummi

Työstyskohdat, ruuti, pitä, ruuti, kirkkain kummi
K. kummi - kirkkain kummi, kummi kirkkain kummi
K. kummi kirkkain kummi, kummi kirkkain kummi

Muuta huomioitavaa: sukupoti, alushone, muut osat jne.

Kokorok 18
29 kummi

Mitta 2 kummi kummi
Mitta 2 kummi kummi, kummi kirkkain kummi, kummi kirkkain kummi

Vauvan piirros, lähde: <https://cubus.com/fi/corporate/asiakaspalvelu/Tuotetieto/kupe-vauvoille-324kk/>

Wreden -suvun kastepuvun hihat

2/2 kastepuku nro 10 vuosilta 1900 – 1919,
hihat, ontelomainen sidos, leikkaukset, laskokset, brodyripitsit,
nurja puoli nukkainen

